

Diyawey teegoyey citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Diyawey teegoyey citaaboo man'ti kala Luka citaabu hinkantoo kaŋ a n'a hantum. Luka Linžiloo ra a si šelaŋ kala Isa waatoo ga kaŋ a n'a tee laboo ga. Amma ne ra a si šelaŋ kala Isa koyyanoo beenaa ra, nda takaa kaŋ nda Isa na Hundi Henanantaa samba nga diyawey ga. A ga šelaŋ mo takaa ga kaŋ nda Egilizoo šintin Alyahuudey game, nda Žerizalem, nda nongey kaŋ man'ti Alyahuudey dogey sanda Antiyoš koyraa, nda Korent koyraa, nda Filipi koyraa ra. Boro ga dii a ra mo Pol tuubiroo nda nga diyawtaray naarumay beerey kul. Boro ga dii mo Egilizey kaŋ šintin, zarabey kaŋ i dii ey, nda takaa kaŋ nda Hundi Henanantaa n'i faaba k'i gorandi.

Citaaboo woo ga Egilizey faaba nda takaa kaŋ nda Irkoy goyoo ga teendi: ka Isa Almasihu Alhabar Boryaa har laboo kul ga ka koy hala aduŋŋa kaydogoo ga.

Isa na allaahidu zaa kaŋ Hundi Henanantaa ga sanbandi

1 ¹ Tewofil, citaabu jinaa kaŋ ay n'a hantum ra, ay šelaŋ hayey kul ga kaŋ Isa šintin k'i tee, k'i cawandi mo, ² hala hanoo kaŋ ra a zandi ka koy beenaa ra. Amma za a mana zandi, a na *Hundi Henanantaa ka *diyawey yaamar kaŋ a n'i suuba. ³ Ngi mo se a na nga azzaatoo cebe a ga huna nda tammaasa alhakiikanteyan, nga zarabiyanoo banda ga, jirbi woytaaci (40) a ga nga boŋ cebe i se, ka šelaŋ i se Irkoy *Laamaa ga. ⁴ Waatoo kaŋ nga nda ey goo ma goro, a n'i yaamar ka nee: «War masi mooru Žerizalem, war ma woo kaŋ Baabaa Irkoy nee nga g'a noo batu, woo kaŋ war maar'a ay mijoo ra. ⁵ Zama Yehiya, hari nda a na borey *batize, amma war, war ga batize Hundi Henanantaa ra ne nda jirbi kayna.»

Isa yee beenaa ra

(Marku 16.19–20; Luka 24.50–53)

⁶ *Diyawey, waatoo kaŋ i marga i na Isa hãa ka nee: «Ir Koyoo, alwaatoo woo da ra n'ga laamaa gorandi koyne Izirayel se wala?» ⁷ A nee i se: «Waatey wala dimmawey kaŋ Baabaa Irkoy n'i kayandi nga boŋ hinoo ra bayyanoo sii war ga. ⁸ Amma war ga duu gaabi waati kaŋ *Hundi Henanantaa zunbu war ga, de war ga tee ay seedewey Žerizalem, nda Žude gandaa kul ra, nda *Samari gandaa ra, nda hala aduŋŋa kaydogoo ga.»

⁹ Waatoo kaŋ Isa na hayey wey har ka ben, i goo m'a guna kaŋ a zandi ka koy beene, duula foo n'a kaa money cire. ¹⁰ Taalibey cindi i ga moo bakam beenaa here, a koy, de aru hinka ne ka kay jerey ga kaŋ ga darbay kaarayyan goo. ¹¹ I nee: «Galile arey, macin se war ga kay ka beenaa heroo guna? Isa woo kaŋ zandi war jerey ga ka koy beenaa ra, a ga yee kate nda taka follokaa kaŋ nda war dii a, a ga koy beenaa ra.»

Boraa kaŋ ga huru Žudas dogoo ra

¹² Woo banda ga, i yee Žerizalem ka hun tondi hondoo do kaŋ se i ga nee *Zaytunajey tondi hondoo kaŋ goo Žerizalem jere, kilomeetar foo cine bara gamey ra. ¹³ Waatoo kaŋ i huru koyraa ra, i žigi soorohugoo boŋ kaŋ ra i ga doona ka marga. Borey ti: Piyer, nda Yehiya, nda Žak, nda Andere, nda Filip, nda Toma, nda Bartelemi, nda Matiyu, nda Žak Alfe iz'aroo, nda Simon kaŋ ti *Zelot boraa, nda Žud Žak iz'aroo. ¹⁴ Ngi kul tee bine foo ka gaabandi Irkoy ŋaarayyan ra. Ngi nda woyyan, nda Maryama Isa paa, nda Isa armyey.

¹⁵ Jirbey din ra, Piyer tun ka kay ganakey gamey ra. Alžamaa kaŋ goo nongu follokaa ra ga too boro zangu nda waranka (120) cine. A nee: ¹⁶ «Arma arey, a nka waazibi *Citaaboo ŝennoo ma tabati kaŋ *Hundi Henanantaa n'a har za a mana tee nda Dawda mijoo Žudas ga kaŋ na borey gongu i ma Isa dii. ¹⁷ Zama a cindi ka kabandi ir ra, a n'ir goy follokaa woo da tee. ¹⁸ Nga, a na faari day nda goy futaa nooroo, a kaŋ boŋoo ga, a faca gamoo ga, teeley kul doo. ¹⁹ Woo, Žerizalem borey kul ga haya bay a se, hala nongu kaŋ ra i mma nee faaroo din se ngi boŋ meeŝennoo ra Hakeldama, maanaa «Kuroo hayoo faaroo». ²⁰ Zama a hantumandi Zabur citaaboo ra ka nee:

«Yala nga gorodogoo ma tee saaji,
yala boro kul masi yee ka goro a ra»^a,

de mo:

«Nga jinehuntaraa goyoo ra, boro tana ma yee dogoo ra.»^b

²¹ Adiši, kala arey kaŋ goo ir bande waatoo kul kaŋ ir Koyoo Isa n'a tee, a ga huru a ga fatta ir game, ²² ir m'a dii za *batizeyanoo kaŋ Yehiya n'a tee ga hala hanoo kaŋ a zandi ka hun ir game, borey wey affoo ma tee ir bande nga tunyanoo seede.»

²³ I na boro hinka kayandi: Isufi kaŋ se i ga nee Barsabas kaŋ i n'a maagaaru Žustus, nda Matiyas. ²⁴ I na Irkoy ŋaaray ka nee: «Ni, ir Koyoo kaŋ ti biney kul baykaa, boro hinkaa woo ra, bora cebe kaŋ n'n'a suuba ²⁵ hala a ma nga bagaa zaa goyoo woo ra nda *diyawtaraa woo ra kaŋ ga Žudas na nga boŋ moorandi ka koy nongoo ra kaŋ nda a ga hima.» ²⁶ I na *alkurra kar boro hinkaa game, alkurraa na Matiyas dii, a huru ka tonton diyaw woy cindi faa (11) ga.

^a1.20 Zabur 69.26.

^b1.20 Zabur 109.8.

Hundi Henanantaa kaayanoo

2¹ Hanoo kaŋ *Pantekotoo zaaroo^c too, taalibey kul goo cere bande nongu folloku ra. ²Dogoo din da kaati foo tee ka hun beenaa ra, ma nee hew beeri hēeni, de a na hugoo kul too kaŋ ra i goo ma goro. ³Hayayaŋ kaŋ ma nee deene bangay i se, i ga hima nda nuune kaŋ zamna-zamna, i zunbu ŋgi boro foo kul ga, ⁴de i kul too met nda *Hundi Henanantaa, de i šintin ka šenni tanayaŋ šelaŋ, woo kaŋ Irkoy Hundoo n'a noo i se i m'a har.

⁵Woo gar Alyahuuduyaŋ goo ma goro Žerizalem, Irkoy hunburkawyaŋ, i mana hun kala aduŋna gandawey kul ra. ⁶Waatoos kaŋ kaatiroo woo tee, alžamaa marga, boŋey ŋaami nda taka kaŋ nda boro foo kul ga maa i se nga boŋ meešennoo ra. ⁷I [kul] gaga, boŋey haw, i nee: «Nga ne, borey wey kul kaŋ goo ma šelaŋ man'ti Galile boroyaŋ wala?» ⁸De taka foo ra, ir affoo kul ga maa i se nga boŋ meešennoo ra, woo kaŋ ra ir hayandi? ⁹Part, nda Med, nda Elam gandawey borey, nda *Mezopotami gandaa borey, nda Žude, nda mo Kapados, nda Poŋ, nda *Azi, ¹⁰nda Friži, nda Panfili mo, nda Misira gandawey, nda Libi gandaa laamawey kaŋ goo Siren koyraa here, nda Rom koyraa borey, ¹¹Alyahuudey nda mo borey kaŋ huru alyahuudutaraŋ, nda Kret gungoo borey, nda Laarabey, ir ga maa i ga Irkoy teegoy beerey šelaŋ ir šennoo ra.» ¹²I gaga, i kul na alaabiina ka nee cere se: «Macin ti woo maanaa?» ¹³Boro fooyaŋ ga taalibey fude ka nee: «*Alaneb hari moora kaana nda i too.»

Piyer waazoo Pantekotoo hane

¹⁴Waatoos woo, Piyer tun ka kay, nga nda *diyaw woy cindi faa (11), a na nga jindoo jer ka nee jamaa se: «Alyahuudey nda Žerizalem borey kul, war ma haya foo bay, war ma haŋajer ay šenney se. ¹⁵Man'ti woo din no kaŋ war g'a hongu kaŋ borey wey nka suu, zama subbaahoo guuru yaggantoo ti woo.» ¹⁶Amma woo ti hayaa kaŋ annabi Žowel n'a har ka bisa, a nee:

¹⁷Zaari korawey ra, Irkoy nee:

“Ay g'ay *Hundoo doori borey kul ga,
war iz'arey nda war ize woyey ga annabitaray tee,
war soogey ga dii bangayyaŋ,
war boro žeeney ga handiri.

¹⁸De mo ba ay baŋney nda ay koŋney,
haney din ay g'ay Hundoo doori i boŋ,
de i ga annabitaray tee.

¹⁹Ay ga kayfiyaŋ daŋ beene beenaa ra,
nda tammaasayaŋ ganda laboo ga,
kuri nda nuune, nda dullu duula.

²⁰Waynaa ga bere ka tee kubay,
handoo ga bere ka ciray ma nee kuri,
za ir Koyoo zaari beeri jerantaa mana kaa.

²¹De mo boro kul kaŋ n'ir Koyoo maŋnoo cee ga hallasi.”^e

²²Izirayel borey, wa haŋajer šenney wey se: Isa Nazaret boraa, boraa kaŋ Irkoy yadda a ga, a na tabatandi war se nda kayfiyaŋ, nda almunkaryaŋ, nda tammaasayaŋ kaŋ Irkoy n'a k'a tee war game sanda takaa kaŋ nda war hunday

^c2.1 *Pantekotoo zaaroo maanaa ti (jirbi) woyguwantookaŋ goo *Borcintaraa jingaroo dumaa ga, Sargarey 23.15–21; Alhukumoo 16.9–11.

^d2.15 Waatoos din Alyahuudey si *alaneb hari moora haŋ kala waati kaŋ i na ham ŋaa. I si ham ŋaa kala cijin here, Fattaroo 16.8; Tesalonik borey bataga 1na 5.7.

^e2.17–21 Žowel 3.1–5.

ga bay. ²³ Bora a woo kaŋ nondi nda Irkoy kayandiroo takaa, a bay hayaa kaŋ ga kaa ka tee nga ga, war n'a daŋ goy futu teekey kabey ra i m'a *kanji k'a wii. ²⁴ Amma Irkoy n'a tunandi bukawey ra, a n'a kaa buuyan naajoo ra, a si hin ka tee buuyan ma gaabu a ga. ²⁵ Dawda ūe laŋ a ga ka nee:

«Ay ga dii ir Koyoo ay jine waati kul,
zama a goo ay kabe gumaa ga hala ya si jijiri.

²⁶ Woo se ay binoo ŋaali,
de ay ūe laŋ nda binekaanay,
ay gaahamoo ga hunanzam naataa ra.

²⁷ Zama n's'ay hundoo naŋ alaahara,
n'si naŋ ni boro henanantaa ma dii funbuyan.

²⁸ N'na hunaroo fondaay bayrandi ya ne,
n'g'ay too nda ŋaali ni jine.^f

²⁹ Arma arey, ya duu fondo ka ūe laŋ war se nda naanay ir kaagaa Dawda ga, a buu, a suturandi, de mo nga *saaraa goo ir game hala hō zaaroo. ³⁰ Haya kaŋ se annabi no, a bay mo kaŋ Irkoy na allaahidu zaa nga se ka ūee kaŋ nga ga nga banda-ka-zunboo affoo gorandi fuulaa ra.^g ³¹ *Almasihu tunyanoo no a dii a za a mana tee ka nee kaŋ a mana nga naŋ alaahara, de mo nga gaahamoo mana dii funbuyan. ³² Isa din, Irkoy n'a tunandi bukawey ra, woo ti haya kaŋ se ir, ir kul tee seede. ³³ A jerandi ka koy Irkoy kabe gumaa ga, a duu Baabaa Irkoy ga Hundi Henanantaa kaŋ a na nga allaahidoo zaa a se. A na hayaa kaŋ war, war ga dii a, war ga maar'a doori ir boŋ. ³⁴ Dawda mana ūigi beenaa ra, amma nga hunday nee:

«Ir Koyoo nee ay Koyoo se:

«Goro ay kabe gumaa here,

³⁵ hala waati kaŋ ra ay na ni iberey tee ni cee-jisidogoo.»^h

³⁶ A diŋi Izirayel hugoo borey kul ma bay bila ūikka kaŋ Isa din kaŋ war n'a kanji, Irkoy n'a tee Koy, a n'a tee Almasihu mo.»

³⁷ Waatoo kaŋ i maa ūenney wey, biney maray, i nee Piyer nda diyawey cindey se: «Macin no ir m'a tee, arma arey?» ³⁸ Piyer nee i se: «Wa *tuubi, de war affoo kul ma *batizandi Isa Almasihu maŋoo ga, war zunubey yaafaa se, de war ga duu nooyanoo kaŋ ti Hundi Henanantaa. ³⁹ Zama war, nda war zankey, nda borey kul kaŋ ga mooruⁱ kaŋ ir Koyoo Irkoy ciya i se i ma kaa nga do, wane nda allaahidoo.»

⁴⁰ A na ūenni booboyaŋ ka seedetaray tee i se k'i hoyray ka nee: «Wa war boŋ hallasi war zamankasine golbantey wey ga.» ⁴¹ Wey kaŋ yadda Piyer ūennoo ga batizandi, hanoo din, boro zenber hinza (3.000) cine tonton ganakey ga. ⁴² I cindi diyawey cawandoo, nda ngi margakasinaa ra, nda takula dunbuyanoo, nda Irkoy ŋaarayroo ra.

Ganakey margaroo ūennoo

⁴³ Hunburay kaa borey kul ga, Irkoy na *diyawey ka kayfi nda tammaasa booboyaŋ tee. ⁴⁴ Ganakey kul goo nongu folloku ra, hayey kul ra i ga marga. ⁴⁵ I na ngi halaalawey nda ngi jinawey neere k'i zamna boro foo kul ma duu haya kaŋ ga too ra. ⁴⁶ Zaari kul i ga tee bine foo ka marga nda cimi Irkoy *hugu beeroo ra, i ga takulaa dunbu ngi hugey ra, i ga ŋaa nda ŋaali nda bine kaaray. ⁴⁷ I ga Irkoy beerandi, jamaa kul ga fondo naŋ i se. Zaari kul ir Koyoo ga borey kaŋ hallasi tonton i ga.

^f2.25–28 Zabur 16.8–11.

^g2.30 Zabur 132.11.

^h2.35 Zabur 110.1.

ⁱ2.39 kaŋ ga mooru, Grek ūenni ra, almaganaa faa ti kaŋ goo waati mooro ra.

Piyer nda Yehiya na bongu noo baani

3¹Piyer nda Yehiya žigi ka koy Irkoy *hugu beeroo ra Irkoy ŋaarayroo waati kaŋ ti aluulaa guuru hinzantoo ga. ²Aru foo kaŋ za ŋaŋoo gundoo ra a bongu katandi windoo mee foo ga kaŋ se i ga nee lhennaa, zaari kul boroyan no m'a jisi no din hala a ma sargari wiri Irkoy hugu beeroo hurukey ga. ³Waattoo kaŋ a dii Piyer nda Yehiya ga baa ka huru Irkoy hugu beeroo ra, a n'i ŋaaray i ma sarga nga ga. ⁴Piyer nda Yehiya na ŋgi moŋey kanji a ga, Piyer nee: «Ir guna.» ⁵A na lakkal tee i se, a ga hongu nga ma duu i ga haya. ⁶Amma Piyer nee: «Ay sii nda nzorfu kaaray, ay sii nda wura, woo kaŋ goo ya ne, ay g'a noo ma ne: Isa *Almasihu Nazaret boraa maapoo ga, [tun ma] dira.» ⁷A na aroo dii nda kabe gumaa, a n'a tunandi, dogoo din da cewey nda kanjey hanse. ⁸A sar ka kay ka dira, a huru i bande Irkoy hugu beeroo ra, a ga dira a ga sar ka Irkoy beerandi. ⁹Jamaa kul dii a kaŋ a ga dira, a ga Irkoy beerandi. ¹⁰I bay kaŋ nga no ka cindi Irkoy hugu beeroo Mee Henna ga ka sargari ceeci, i hanse ka alaabiina, de boŋey hanse ka haw nda takaa kaŋ teendi a ga.

Piyer waazoo Irkoy hugu beeroo ra

¹¹Aroo denji Piyer nda Yehiya ga, jamaa kul almunkar, de i zuru ka koy i do galliyaa ra kaŋ se i ga nee Sulaymaana galliyaa. ¹²Kaŋ Piyer dii jamaa, a nee i se: «Izirayel borey, macin se war boŋey ga haw nda woo? Macin se war ga moo bakam ir ra, sanda ir, ir boŋ hinoo wala ir ganayanoo nda ir na aroo woo dirandi? ¹³Ibrahim Koyoo, Isiyaka [Koyoo], Yakuba [Koyoo], ir baabey Koyoo na nga tamoo Isa jeerandi kaŋ war, war n'a nondi, war n'a yankar *Pilata jine kaŋ kayandi nga g'a taŋ. ¹⁴Amma war, war na Irkoy Boro Henanantaa kaŋ ti Boro Serrantaa yankar, war wiri borowiikaw ma taŋandi war se. ¹⁵War na hunayan koyoo wii, Irkoy n'a tunandi bukawey ra, woo ti hayaa kaŋ se ir ga tee seede. ¹⁶Nga maapoo naanaa ra, maapoo na boraa woo kaŋ war ga dii a, war g'a bay noo gaabi. Naanaa kaŋ a g'a noo ka boraa woo kaŋ goo war kul jine noo baani timmante.

¹⁷Sohō, ag'armey, ay ga bay kaŋ boŋbitaray ka kate war n'a tee, war alwakiiley mo takaa din da. ¹⁸Takaa woo da, hayaa kaŋ Irkoy gay a n'a har nda annabey kul miŋey kaŋ ti nga *Almasihu ga zarabi, a n'a tabatandi. ¹⁹Wa *tuubi ka bere hala war zunubey ma tuusandi. ²⁰Woo ra bineyaynay waatiyan ga hun ir Koyoo do ka kaa war do, a ma Almasihu kaŋ ti Isa sanba kaŋ suubandi war se. ²¹Nga kaŋ a nka tilasu a ma cindi beenaa ra hala waati kaŋ hayey kul taagandi koyne kaŋ Irkoy n'a har za alwaatey kul ra nda annabi henanantey miŋey, ma tabati. ²²Musa nee: «Ir Koyoo Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armey ra,^j war ma haŋajer a se hayey kul kaŋ a g'i har war se ra. ²³Boro kul kaŋ mana haŋajer annaboo din se, ga tuusandi ka hun jamaa ra.»^k ²⁴De mo annabey kul, za Samiyel hala wey kaŋ kaa ka ŋelan dumaa ga, i kul na zaarey wey bayrandi. ²⁵Annabey iz'arey ti war, nda *amaanaa kaŋ Irkoy n'a daŋ nga nda war baabey game ka nee Ibrahim se: «Ni hayroo bande aduŋna hayragey kul ga duu albarka.»^l ²⁶War do Irkoy jin ka nga tamoo donto k'a sanba war se hala a ma albarka daŋ war ra ka war affoo kul bere k'a kaa nga laalaroo ra.»

^j3.22 *Ir Koyoo Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armey ra*, Grek šenni ra, almaganaa faa ti *Ir Koyoo Irkoy ga annabi foo fattandi war se war armey ra k'a sanba sanda ay takaa*.

^k3.22–23 Alhukumoo 18.15, 18, 19.

^l3.25 Šintinoo 22.18; 26.4.

I na Piyer nda Yehiya kayandi hoyraykey margaroo jine

4¹ Piyer nda Yehiya goo ma šelaŋ jamaa se kaŋ *sargari juwalkey, nda Irkoy *hugu beeroo lakkalkey boŋkoynoo, nda *Sadusiyeney kaa i ga. ²I hottu nda ngi cawandiyanoo kaŋ ra i ga Isa ka bukawey tunyanoo bayrandi. ³I na *diyawey dii, i n'i daŋ kasu hala subaa ra, zama cijinoo too ka ben. ⁴Amma borey ra kaŋ maa šennoo, ibooboyan naanay, arey hinnaa ga too zenber guu (5.000) [cine].

⁵Subaa ra, ngi alwakiiley, nda ngi boro beerey, nda ngi *Citaaboo baykey marga Žerizalem, ⁶nda *sargari juwalkey jineboraa Hannu, nda Kayif, nda Yehiya, nda Aleksander, nda boro kul kaŋ hun sargari juwalkey jineborey ga. ⁷I n'i daŋ ngi game k'i hāa ka nee: «Hini foo wala maa foo nda war wey na woo tee?» ⁸Waatoo diin Piyer too met nda *Hundi Henanantaa, a nee i se: «Jamaa alwakiiley, nda boro beerey, ⁹hō nda ir hāandi goy henna ga kaŋ teendi wircikoyne se k'a noo baani, ¹⁰war nda Izirayel jamaa kul ma bay kaŋ Isa *Almasihu Nazaret boraa kaŋ war, war n'a *kanji, de Irkoy n'a tunandi bukawey ra, nga maapoo ka kate boraa woo ma duu baani ka kay war jine.

¹¹«Nga ti tondoo kaŋ war kaŋ ti cinakey konna a, amma a kaa ka tee hugoo kanjoo tondoo.»^m

¹²Boro tana sii no kaŋ ra hallasiyan goo, zama maa tana mana nondi koyne aduŋŋa ra adamizey game kaŋ bande ir ga hima ka hallasi.»

¹³Kaŋ i dii naanaa kaŋ nda Piyer nda Yehiya ga šelaŋ, i bay kaŋ boroyan no kaŋ mana caw, jamaa ra i goo, boŋey haw, amma i n'i bay sanda boroyan kaŋ cindi Isa bande. ¹⁴I ga dii boraa kaŋ duu baani goo ma kay ngi jere, i si bay haya kaŋ no ngi m'a har. ¹⁵I nee i ma fatta *hoyraykey margaroo hugoo ra, i cindi i ga cere hāa ¹⁶ka nee: «Macin no ir g'a tee borey wey se? Zama Žerizalem borey kul bay tammaasaa kaŋ i n'a tee ga, a ga kaaray i se, de mo ir si hin k'a yankar. ¹⁷Amma hala alhabaroo woo masi dira jamaa game ka tonton, ir ma kašeta i ga, i masi yee ka maapoo woo waazu boro kul se.»

¹⁸I n'i cee k'i yaamar i masi yee ka Isa maapoo har wala k'a cawandi. ¹⁹Amma Piyer nda Yehiya n'i zaabi ka nee: «Irkoy jine, war se ir ga hima ka haŋajer wala Irkoy? Wa šelaŋ. ²⁰Ir, ir si hin ka goro ir mana hayey har kaŋ ir dii ey ir maar'ey.»

²¹I kašeta i ga koyne, i n'i naŋ, i mana duu taka kul kaŋ nda ngi g'i zukandi, jamaa maaganda se, zama borey kul ga Irkoy beerandi nda hayaa kaŋ tee. ²²Koyne mo boraa kaŋ ga tammaasaa woo teendi k'a noo baani goo nda haya kaŋ bisa jiiri woŋtaaci (40).

Ganakey Irkoy ŋaarayroo

²³Kaŋ Piyer nda Yehiya naŋandi, i koy ngi borey do ka hayaa kul filla kaŋ *sargari juwalkey jineborey nda boro beerey n'a har ngi se. ²⁴Waatoo kaŋ i maa woo, i tee bine foo ka Irkoy ŋaaray ka nee: «Ir Koyoo, ni kaŋ na beenaa, nda laboo, nda teekoo, nda haya kul kaŋ goo i ra tee, ²⁵ni kaŋ nee nda ir kaagaa Dawda ni tamoo miŋoo, *Hundi Henanantaa albarkaa ra:

«Macin se gandawey ga zawaare,
de jamawey ga miile yaadayan tee?

²⁶Laboo kokoyey nda alwakiiley tun ka cere marga
k'ir Koyoo nda nga *Almasihu yenje.»ⁿ

²⁷Zama nda cimi, koyraa woo ra ni tam henanantaa kaŋ ti Isa kaŋ n'n'a yon k'a tee Almasihu ga *Herod, nda Pons *Pilat mo, nda gandawey, nda Izirayel jamaa marga ²⁸ka hayaa kul tee kaŋ ni kaboo nda ni kayandiroo n'a dunbandi za gayyan a ma

^m4.11 Zabur 118.22.

ⁿ4.26 Zabur 2.1-2.

teendi. ²⁹ Sohō ir Koyoo, ngi kašetayaney guna, ma ni tamey noo i ma ni meešennoo har nda naanay timmante. ³⁰ [Ni] kaboo šerre ka borey noo baani, ka tammaasayan nda kayfiyan tee nda ni tam henanantaa Isa maapoo.»

³¹ Waatoo kaŋ i na Irkoy ŋaaray ka ben, nongoo kaŋ ra i goo ma marga jijiri. Hundi Henanantaa n'i too, i ga Irkoy meešennoo har nda naanay.

Ganakey na ngi hayey zamna cere game

³² Jamaa borey kul kaŋ naanay tee bine foo nda anniya foo, boro kul haya kaŋ goo a se, a si nee nga wane nda a, borey ga marga hayaa kul ra. ³³ *Diyawey g'ir Koyoo Isa tunyanoo seeditaraa too nda saħā beeri, albarka beeri goo i kul ra. ³⁴ Boro kul sii i ra kaŋ ga tilasu, zama borey kul kaŋ goo nda faari wala hugu n'i neere ka kate ngi hayoo ³⁵ k'a jisi diyawey jine, de a ga zamnandi i kul game, boro foo kul ga duu woo kaŋ ga a ga too.

³⁶ Isufi kaŋ diyawey n'a maagaaru Barnabas kaŋ maanaa ti «Bineyaynandikaw», *Lewi boro no, Šipir gungoo wane. ³⁷ A goo nda faari foo, a n'a neere ka kate nooroo k'a jisi diyawey jine.

Ananiyas nda Safira taari

5¹ Amma aru foo kaŋ maapoo ti Ananiyas nda Safira nga wandoo na ngi farru foo neere. ² A lanbandi hayoo ra, nga nda wandoo waafakay ga, a koy nda jere foo k'a jisi *diyawey jine. ³ Piyer nee a se: «Ananiyas, macin se Ibilisi na ni binoo too hala nongu kaŋ ra n'ga taari *Hundi Henanantaa se ka lanbandi farroo hayoo ra? ⁴ Nda a nka cindi man'ti ni wane nda a wala, nda a neerandi mo man'ti ni halaalaa no wala? Macin se n'na teegoyoo woo daŋ ni binoo ra? Man'ti adamizey se ni taari, amma Irkoy.» ⁵ Kaŋ Ananiyas maa ōenney wey, a kaŋ, hundoo hun. Hunburay beeri duu borey kul kaŋ maar'a. ⁶ Aru soogey tun, i n'a kasance, i n'a ka koy taray k'a sutura.

⁷ Guuru hinza cine banda ga, Ananiyas wandoo kaa, a mana bay hayaa kaŋ tee, a huru. ⁸ Piyer nee a se: «Har ya ne, hinnaa woo da no war na farroo neere wala?» A nee: «Ayyo, nga no.» ⁹ Piyer nee a se: «Macin se war waafaku k'ir Koyoo Hundoo sii? Nga ne, kabey kaŋ na ni kurŋoo sutura goo hugoo miŋoo ga, i ga koy nda ni.» ¹⁰ A kaŋ dogoo din da diyaa cewey cire, de hundoo hun. Kaŋ aru soogey huru, i gar kaŋ a buu, i n'a zaa ka koy taray, i n'a sutura kurŋoo jere. ¹¹ Hunburay beeri duu *Egilzoo kul nda borey kul kaŋ maa ōenney wey.

Kayfi booboyaŋ teendi

¹² *Diyawey na tammaasa nda kayfi booboyaŋ tee jamaa game. I kul marga ka tee bine foo Sulaymaana galliyaa ra. ¹³ Borey cindey ra, boro kul si yadda ka koy tonton i ga, amma jamaa ga hanse k'i beerandi. ¹⁴ Koyne mo borey kaŋ naanay ir Koyoo tonton i ga, aru jama nda woy jama. ¹⁵ Borey ga kate wircikoyney balankaryaŋ nda daarijiaŋ ga k'i jisi farrey ra hala waati kaŋ Piyer ga bisa ba a tee nga biyoo ma hin ka kani ngi affoo ga. ¹⁶ Koyrawey kaŋ ga man Ōerizalem mo jamaa kate wircikoyniyaŋ nda boroyaŋ kaŋ ganjiaŋ g'i zaa ka kay, i marga, i kul duu baani.

Diyawey laazaabandi

¹⁷ *Sargari juwalkey jineboraa tun, nga nda borey kul kaŋ goo a bande, maanaa *Sadusiyeŋey kondaa, de biney too met nda canseye. ¹⁸ I na *diyawey dii, i n'i daŋ kasa beeroo ra. ¹⁹ Amma ir Koyoo almalayka foo, cijinoo ra, a na kasaa miŋey feeri k'i fattandi, a nee: ²⁰ «Wa koy, war ma kay ka hunaroo woo ōenney kul waazu jamaa se Irkoy *hugu beeroo ra.» ²¹ Kaŋ i maa woo, i huru za alfazar Irkoy hugu beeroo ra ka cawandi.

Waatoos kaŋ sargari juwalkey jineboraa nda borey kaŋ goo a bande kaa, i na *hoyraykey margaroo nda Izirayel boro beerey kul marga, i sanba i m'i ceeci kasaa ra ka kate ey. ²² Kaŋ lakkalkey too, i man'i gar kasaa ra, i yee k'a har i se. ²³ I nee: «Ir na kasaa gar a ga daaba henna, lakkalkey ga kay miŋey ga, waatoo kaŋ ir na gundoo feeri, ir mana boro kul gar a ra.» ²⁴ Waatoo kaŋ Irkoy hugu beeroo lakkalkey boŋkoynoo nda sargari juwalkey jineboraa maa ōenney wey, i na alaabiina nda ey nda hayaa kaŋ ga kaa ka tee. ²⁵ Boro foo kaa ka nee: «Nga ne, arey kaŋ war n'i daŋ kasaa ra goo Irkoy hugu beeroo ra i ga kay i ga jamaa cawandi.»

²⁶ Boŋkoynoo nda lakkalkey koy kate ey bila nda i m'i ōilla, zama i ga hunbur jamaa ma ngi warra nda tondi ka ngi wii. ²⁷ Kaŋ i kate ey, i n'i daŋ hoyraykey margaroo jine. Sargari juwalkey jineboraa n'i hāa ²⁸ ka nee: «Ir mana war yaamar kaŋ war masi cawandi bora a woo maapoo ga wala? Amma nga ne, war na Ōerizalem too nda war cawandoo, war mma baa war ma aroo woo hundoo alhakoo kaŋandi ir boŋ!» ²⁹ Piyer nda diyawey cindey zaabi ka nee: «Boro ma haŋajer Irkoy se ka bisa adamize. ³⁰ Ir kaagey Koyoo na Isa tunandi kaŋ war, war kabey n'a deejii k'a wii bundu ga. ³¹ Nga, Irkoy n'a jer k'a tee Koy nda Hallasikaw nga gaaboo ra ka Izirayel

noo fondo a ma *tuubi, a ma duu zunubu yaafaa. ³² Ir ga tee seede hayey wey kul se, ir nda Hundi Henanantaa kaŋ Irkoy n'a noo borey se kaŋ ga haŋajer a se.»

³³ Kaŋ i maa woo, i futu, i baa ngi ma diyawey wii. ³⁴ *Fariziyey foo kaŋ maapoo ti Gamaliyel tun ka kay hoyraykey margaroo ra, *ašariyaa baykaw no, jamaa kul g'a beerandi, a yaamar kaŋ i ma diyawey fattandi taray alwaati kayna. ³⁵ A nee i se: «Izirayel borey, wa war boŋ hawgay borey wey ga nda hayaa kaŋ war ga baa k'a tee, ³⁶ zama a mana gay, Tedas tun ka nga boŋ tee boro beeri, boro zangu taaci (400) cine hanga a, a wiiyandi, de mo borey kul kaŋ naŋ a na ngi boŋey bere say, i tee yaada. ³⁷ Nga dumaa ga, Žudas Galile bora tun borey kabuyanoo waati, a na jamaa boro boobo ka ture nga bande, a mursu, borey kul kaŋ naŋ a na ngi boŋey bere say-say. ³⁸ Sohō woo kaŋ ay g'a har war se ti: wa moora borey wey, war m'i naŋ, zama nda adamize kayandiroo wala nga goyoo no, a ga say. ³⁹ Amma nda Irkoy do a hun, war si hin k'i kayandi, abada a masi garandi kaŋ Irkoy bande war ga yenje.» I yadda a se.

⁴⁰ I ciya diyawey se, i n'i kar, i n'i yaamar i masi yee ka Isa maapoo har, i n'i taŋ. ⁴¹ I hun hoyraykey margaroo jine nda jaali haya kaŋ se ngi ciitandi ka kaynandi Isa maapoo se. ⁴² Zaari kul, Irkoy hugu beeroo nda hugey ra i si fay nda ka cawandi ka Isa *Almasihu *Alhabar Boryaa har.

Aru iyve suubandi ka diyawey gaa

6¹Jirbey din, kaŋ taalibey hinnaa boobo, ganakey kaŋyaŋ ti Grek ŝintin ka Eberewey kakaw, zama ngi woyey kaŋ kurŋey buu ga yalandi zaari kul zamnarey ra. ²*Diyaw woy cindi hinkaa (12) ciya taalibey jamaa se ka nee: «A si hima ir ma Irkoy meeŝennoo waazuroo naŋ ka huga nda ŋaayan zamnayan. ³Adiŝi ag'armey, wa aru iyve kaŋ goo nda seedetaray henna ceeci war ra, i ma tee boroyaŋ kaŋ ga too met nda Irkoy *Hundoo nda lakkal, ir m'i kayandi goyoo ga.» ⁵ŝennoo woo kan jamaa kul se. I na Etiyen suuba, aru no kaŋ ga hanse ka naanay Irkoy, a ga too met nda Hundi Henanantaa, nda Filip, nda Prokor, nda Nikanor, nda Timoŋ, nda Parmenas, nda Nikolas Antiyoŝ boraa kaŋ huru alyahuudutaray. ⁶I n'i cebe diyawey se. Diyawey na Irkoy ŋaaray i se jina, i na ngi kabey fur i ga.

⁷Irkoy meeŝennoo ga tonton ka harandi, taalibey hinnaa ga hanse ka tonton Źerizalem ra. *Sargari juwalkaw jama boobo yadda naanaa ga.

I na Etiyen dii

⁸Etiyen too met nda hini Irkoy *anneemaa ra, a na kayfiyaŋ nda tammaasa beeriyaŋ tee jamaa game. ⁹Amma boro fooyaŋ kaŋ goo *margahugoo ra kaŋ se i ga nee Borey kaŋ Sawal hugoo, nda Siren boroyaŋ, nda Aleksandiri boroyaŋ, nda boroyaŋ kaŋ hun Silisi, nda *Azi gandaa ra tun ka Etiyen kakaw. ¹⁰I sii nda gaabi ka kay lakkaloo nda *Hundoo jine kaŋ nda Etiyen ga ŝelaŋ. ¹¹I na aruyaŋ sufuray i ma nee kaŋ ngi maa a ga ŝenni laalayaŋ har Musa nda Irkoy ga. ¹²I na jamaa, nda boro beerey, nda *Citaaboo baykey tusa, i gum Etiyen ga k'a dii ka koy *hoyraykey margaroo jine. ¹³I kate seede zooruyaŋ kaŋ nee: «Boraa woo, waati kul a mma ŝenni futuyaŋ har nongu henanantaa [woo] nda *aŝariyaa ga. ¹⁴Ir maa mo a ga nee kaŋ Isa Nazaret boraa din ga nongoo woo kayri, a ga alaadawey barmay kaŋ Musa n'i noo ir se.» ¹⁵Borey kul kaŋ goo ma goro hoyraykey margaroo ra na ngi moyey kanji Etiyen ga, de i dii ndumoo tee ma nee almalayka ndum.

Etiyen šelaŋ hoyraykey margaroo jine

7¹ *Sargari juwalkey jineboraa nee: «Takaa woo da no wala?»² Etiyen nee: «Arma arey nda ay baabey, wa haŋajer. Irkoy daržantaa bangay ir baabaa Ibrahima se waatoo kaŋ a goo *Mezopotami za a mana koy goro Karaŋ.³ De mo a nee Ibrahima se: «Fatta ni gandaa nda ni dumoo ra, ma koy gandaa ra kaŋ ay g'a cebe ma ne.»⁴ A fatta Kalde borey gandaa ra ka koy goro Karaŋ. No din ra baaboo buuyanoo banda ga, Irkoy n'a ganandi ka koy gandaa woo ra kaŋ ra sohō war goo ma goro.⁵ A man'a noo tubu wala ba cee kanandi doo no din ra amma a nee nga g'a noo gandaa a m'a tee nga duuraa, nga nda nga hayroo kaŋ ga kaa dumaa ga, a gar a sii nda ize.⁶ Takaa woo nda Irkoy šelaŋ ka nee kaŋ nga hayroo ga koy taabuši ganda waani ra, i g'i daŋ baŋnataray k'i žilla jiiri zangu taaci (400).⁷ Irkoy nee: «Gandaa kaŋ se i ga tee baŋna, agay, ay g'a ciiti. Woo banda ga, i ga fatta, de i g'ay gana nongoo woo ra.»⁸ Irkoy na Ibrahima noo *amaana kaŋ silbaa ti daŋbanguyanoo. Woo ra Ibrahima na Isiyaka hay k'a daŋbangu jirbi yaahantoo hane, Isiyaka na Yakuba hay k'a daŋbangu, Yakuba mo na kaaga woy cindi hinkaa (12) hay k'i daŋbangu.

⁹ Kaagey canse ngi armaa Isufi ga k'a neere a ma koy Misira. Amma Irkoy goo a bande.¹⁰ A n'a kaa nga zarabey kul ra, a n'a noo alhormo nda lakkal Firawuuna, Misira kokoyoo do, a n'a tee jineboro Misira nda nga hugoo kul se.¹¹ Heray tee Misira kul ra nda Kanaŋ gandaa ra nda zarabiyani beeri, ir baabey si duu ŋaayan.¹² Amma waatoo kaŋ Yakuba maa kaŋ hunay goo Misira, cee jinaa a n'ir baabey sanba.¹³ Cee hinkantoo, Isufi na nga boŋ bayrandi nga armyey se, de Firawuuna na Isufi dumoo bay.¹⁴ Isufi sanba i ma ciya nga baabaa Yakuba nda nga borey kul se, boro woyye cindi guu (75).¹⁵ Yakuba doo ka koy Misira, a buu, nga nda ir baabey.¹⁶ I n'i ka koy Šekem k'i daŋ *saaraa ra kaŋ Ibrahima n'a day nda nooru Hamor iz'arey ga Šekem.^o

¹⁷ Kaŋ allaahidoo kaŋ Irkoy n'a zaa Ibrahima se waatoo man, jamaa tonton, de i hanse ka boobo Misira ra,¹⁸ hala waatoo kaŋ kokoy tana huru kokoytaraa ra [Misira] kaŋ si Isufi bay.¹⁹ Nga, a n'ir dumoo zanba k'[ir] baabey žilla ka taka tee ngi ize taanawey ma warrandi taray hala i masi huna.²⁰ Waatoo din ra Musa hayandi, boro no kaŋ nga kuntuuroo ga kan Irkoy se. A biirandi handu hinza nga baabaa hugoo ra.²¹ Waatoo kaŋ a warrandi, Firawuuna ize woyoo n'a zaa k'a biiri a ma tee nga iz'aru gundoo.²² Musa aladabu nda Misira borey bayraa kul. Hini beeri goo nga šenney nda nga teegoyey ra.

²³ Kaŋ Musa duu jiiri woytaaci (40), a huru binoo ra nga ma koy nga armyey guna, Izirayel borey.²⁴ A dii affoo kaŋ Misira boro goo m'a tooŋe, a na bora a kaŋ goo ma zarabi faaba ka faasa a se ka Misira bora a kar.²⁵ A ga hongu kaŋ [nga] armyey ga faham kaŋ nga no Irkoy na nga daŋ k'i hallasi. Amma i mana faham.²⁶ Subaa ra, a na Izirayel boroyan gar kaŋ goo ma yenje, a ceeci k'i waafakandi i ma cere noo alaafiya, a nee: «Arey, armayan ti war, macin se war ga cere tooŋe?»²⁷ Bora a kaŋ goo ma nga ceroo tooŋe na Musa tuti ka nee: «May ka ni tee boŋkoyni nda ciitikaw ir se?»²⁸ Ni mma baa m'ay halaci sanda takaa kaŋ nda bi n'na Misira bora a wii?«²⁹ Šennoo woo ga, Musa zuru ka koy goro Majaŋ gandaa kaŋ ra a na iz'aru hinka hay.

³⁰ Jiiri woytaaci (40) banda ga, Sinay tondi hondoo saajoo ra almalayka foo bangay a se saabaynaa foo kaŋ ga dii nuunaa deeno ra.³¹ Kaŋ Musa dii woo,

^o7.3 Šintino 12.1.

^o7.6–7 Šintino 15.13–14.

^o7.16 Šintino 23.3–16; 33.19; 50.7–13; Žozuwe 24.32.

^o7.26 Fattaroo 2.13.

^o7.27–28 Fattaroo 2.14.

bojoo haw nda hayaa kaŋ a ga dii a. A man ka guna, a maa ir Koyoo jindoo kaŋ ga nee: ³²⟨Agay ti ni baabey Koyoo, Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba Koyoo.⟩^s Musa kul no ma gaši, a mana yadda ka guna. ³³Ir Koyoo nee a se: ⟨Taamey feeri k'i kaa ni cewey ra, zama nongoo kaŋ ra ni goo ma kay man'ti kala labu henanante. ³⁴Ay dii gurzugaa kaŋ ay jamaa goo ma dii a Misira, ay maa ngi durayroo. Ay zunbu k'i kaa kabe. Sohō kaa, ay ga ni sanba Misira.⟩^š

³⁵Musa din da kaŋ Izirayel borey n'a yankar ka nee: ⟨May ka ni tee boŋkoyni nda ciitikaw?⟩ Nga din da no Irkoy almalayka bangay a se saabaynaŋoo ra k'a sanba k'a tee boŋkoyni nda feerikaw. ³⁶Nga no k'i fattandi ka kayfiyaŋ nda tammaasayaŋ tee Misira gandaa ra, nda teeko Hari Ciraa ra, nda saajoo ra jiiri woytaaci (40). ³⁷Nga ti Musa kaŋ nee Izirayel borey se: ⟨Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armye ra^t.⟩ ³⁸Nga no ka cindi jama margaroo ra saajoo ra, nga nda almalaykaa kaŋ šelaŋ a se Sinay tondi hondoo boŋ nda ir baabey. A duu šenni hunanteyan k'i noo ir se.

³⁹Nga, ir baabey mana baa ngi ma yadda a se, i n'a tuti ka ngi biney yeeti Misira ⁴⁰ka nee Haruna se: ⟨Koyyaŋ tee ir se kaŋ ga dira ir jine, zama Musa din kaŋ n'ir fattandi Misira gandaa ra, ir si bay haya kaŋ a ti a.⟩^u ⁴¹Jirbey din ra, i na haw-ize foo tee ka sargari kaa tooroo se, i jaali nda ngi kabe teegoyey. ⁴²Irkoy na banda bere i se k'i taŋ i ma hayey kaŋ goo beenaa ra gana sanda takaa kaŋ nda a hantumandi annabey citaaboo ra ka nee:

⟨Man'ti agay se

war na alman koosu ka sargari kaa

jiiri woytaaci (40) saajoo ra wala, Izirayel hugoo borey?⟩

⁴³War koy nda tooroo kaŋ maapoo ti Molok hukkumoo

nda [war] koyoo Rafaŋ handaraa,

kaŋyaŋ ti hayey kaŋ war n'i tee ka sujudu i se.

Ay ga war ka koy Babilon se jine.⟩^w

⁴⁴Seedetaray hukkumoo cindi ir baabey kone saajoo ra. Irkoy šelaŋ Musa se k'a yaamar a m'a fasal sanda woo kaŋ a dii a cine. ⁴⁵Waatoo kaŋ ir baabey duu a, ngi nda Žozuwe n'a hurandi ka gandawey dii kaŋ Irkoy n'i gaaray ir baabey jine. A cindi no din hala Dawda waati. ⁴⁶Nga ka duu alhormo Irkoy do ka ceeci ka duu gorodoo^y Yakuba hugoo borey se. ⁴⁷Amma Sulaymaana ka hugu cin a se. ⁴⁸Koy Jerantaa si goro nongu ra kaŋ kabe n'a tee, sanda takaa kaŋ nda annaboo nee:

⁴⁹⟨Beenaa ti ay kokoy gorodogoo,

laboo ti ay cee-jiisidogoo.⟩

Ir Koyoo nee: ⟨Hugu dumi foo no war cina ya ne,

wala hunanzamdoe foo no war g'a tee ya ne?⟩

⁵⁰Man'ti ay kaboo ka hayey wey kul tee wala?⟩^z

⁵¹War boŋey ga šendi, war biney nda war haŋawey ga šendi, waati kul war mo, war ga wanji *Hundi Henanantaa se sanda war baabey takaa. ⁵²May ti annaboo kaŋ war baabey man'a gurzugay? I na borey wii kaŋ ga Boro Šerrantaa kaayanoo bayrandi, bora kaŋ sohō war, war tee nga zanbakaa nda nga wiikaa, ⁵³war kaŋ duu *ašariyaa almalaykey kabey ra, amma war mana gaabu a ga.⟩

^s7.32 Fattaroo 3.6.

^š7.33–34 Fattaroo 3.5, 7–10.

^t7.37 *Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armye ra*, Grek šenni ra, almaganaa faa ti *Irkoy ga annabi foo fattandi war se war armye ra k'a sanba sanda ay takaa*, Alhukumoo 18.15, 18.

^u7.40 Fattaroo 32.1, 23.

^w7.42–43 Amos 5.25–27.

^y7.46 Hantum fooyaŋ ga tonton ka nee: *Irkoy maŋnoo ga*.

^z7.49–50 Ezayi 66.1–2.

Etiiyen wiiyanoo

⁵⁴ Waatoo kanj borey kul kanj goo *hoyraykey margaroo ra maa ŝenney wey, biney hanse ka tun, i na meenama Etiiyen ga. ⁵⁵ Amma woo gar, nga, a too met nda *Hundi Henanantaa, a na nga moŋey bakam beenaa here, de a dii Irkoy darŝaa nda Isa kanj ga kay Irkoy kabe gumaa ga. ⁵⁶ A nee: «Nga ne, ay ga dii beenaa kanj feeri, de *Boroiz'aroo goo ma kay Irkoy kabe gumaa ga.» ⁵⁷ I na jinde jer ka kaati, i na ngi haŋawey daabu, de i tee mee foo ka gum a boŋ. ⁵⁸ I n'a gaaray ka koy koyraa dumaa ga, i n'a warra nda tondi k'a wii. Seedewey na ngi darbawey jisi aru sooga foo jeroo ga kanj se i ga nee Sol. ⁵⁹ I na Etiiyen warra nda tondi k'a wii kanj a ga Irkoy cee ka nee: «Ay Koyoo Isa, ay hundoo taa.» ⁶⁰ A sonbu kanjey ga ka jinde jer ka kaati ka nee: «Ay Koyoo, masi zunuboo woo dii i se.» Kanj a na woo har, a faati.

8¹ Sol yadda Etiyen wiiyanoo ga.

Sol na Egilizoo gurzugay

Zaaroo din da ra, *Egilizoo hanse ka gurzugay Žerizalem, ganakey kul say-say Žude nda *Samari gandaa ra nda man'ti *diyaway. ² Irkoy hunburkawyaŋ ka Etiyen sutura, de i na nga buuyanoo hēe, hēeni beeri. ³ Sol ga ceeci ka Egilizoo halaci, a ga huru hugu nda hugu ra ka arey nda woyey cendi k'i daŋ kasaa ra.

Filip na Alhabar Boryaa waazu Samari

⁴ Borey kaŋ say-say ga dira i ga *Alhabar Boryaa ūennoo har. ⁵ Filip zunbu ka koy *Samari koyra[a] ra, a na *Almasihu ūennoo waazu i se. ⁶ Jamaa tee bine foo ka haŋa kayandi hayey kaŋ Filip g'i har se, i ga maa a se, i ga dii tammaasawey kaŋ a g'i tee. ⁷ Gaŋjiyaŋ kaŋ goo boro booboyaŋ ra na jinde jer ka kaati ka fatta, bonguyaŋ nda ceekayrayaŋ duu baani. ⁸ Koyraa din hanse ka jaali.

⁹ Za woo mana tee, aru foo kaŋ se i ga nee Simoŋ goo koyraa din ra, kottekoynitaray no a ga tee, de a ga Samari jamaa boŋoo haw, nga hunday ga nee kaŋ boro beeri ti nga. ¹⁰ Borey kul ga haŋa kayandi a se, za zanka hala boro beeri, i nee: «Woo ti Irkoy hinoo kaŋ se i ga nee ibeeroo.» ¹¹ I ga haŋa kayandi a se, zama a na waati kuku tee a g'i almunkarandi nda nga kottaa. ¹² Amma waatoo kaŋ i yadda Filip ga kaŋ na Irkoy *Laamaa nda Isa Almasihu maapoo Alhabar Boryaa waazu, i *batizandi, arey nda woyey mo. ¹³ Simoŋ hunday naanay, a batizandi, a denji Filip ga, a ga dii tammaasawey nda kayfi beerey kaŋ teendi, boŋoo haw.

¹⁴ Waatoo kaŋ *diyaway kaŋ goo Žerizalem maa kaŋ Samari yadda Irkoy meeūennoo, i na Piyer nda Yehiya sanba i se. ¹⁵ Kaŋ i doo ka koy i do, i na Irkoy ŋaaray i se hala i ma duu *Hundi Henanantaa. ¹⁶ Zama a mana zunbu ngi affoo kul ga jina, i nka batizandi de ir Koyoo Isa maapoo ga. ¹⁷ Woo banda ga, Piyer nda Yehiya na ngi kabey fur i ga, de i duu Hundi Henanantaa.

¹⁸ Kaŋ Simoŋ dii kaŋ diyaway kabe furyanoo nda Hundoo nondi, a na alman ūerre i se ¹⁹ ka nee: «Wa agay mo noo hinoo woo hala boro kaŋ ga ay na kabe fur ma duu Hundi Henanantaa.» ²⁰ Amma Piyer nee a se: «Ni nda ni nooroo kul ma halaci, zama n'ga hongu Irkoy nooyanoo, alman nda n'ga duu a. ²¹ Ni sii nda baa, ni sii nda fondo ūennoo woo ra, zama ni binoo si ūerre Irkoy jine. ²² *Tuubi ka hun laalayyanoo woo ga, de m'ir Koyoo ŋaaray, nda a ga hin ka tee, ni binoo miilewey ma yaafandi, ²³ zama ay ga dii kaŋ ni binoo ga too met nda laalay, de ni goo ifutu kaboo ra.» ²⁴ Simoŋ zaabi ka nee: «War, wa ir Koyoo ŋaaray ya ne hala hayey kaŋ war n'i har ba affoo masi duu agay.»

²⁵ Waatoo kaŋ Piyer nda Yehiya na seedetaraa too, i n'ir Koyoo meeūennoo waazu ka ben, i yee Žerizalem ka Alhabar Boryaa waazu Samari koyra kanbe booboyaŋ ra.

Filip na Ecopi boŋkoynoo kubay

²⁶ Ir Koyoo almalayka foo ūelaŋ Filip se ka nee: «Tun ma koy gurma here, fonda a kaŋ ga hun Žerizalem ka zunbu ka koy Gaaza kaŋ ti saaji.» ²⁷ A tun, a koy. Nga ne, Ecopi aru foo kaŋ daasandi kaŋ kone Ecopi kokoy woyoo kaŋ ti Kandas almanoo kul goo, goykaw beeri no, a kaa ka sujudu Irkoy se Žerizalem. ²⁸ Waatoo kaŋ a ga yee, a goo ma goro nga bari torkaa ra a ga annabi Ezayi citaaboo caw. ²⁹ Irkoy *Hundoo nee Filip se: «Man, too torkaa wo do.» ³⁰ Filip gaarandi, de a ga maa a ga annabi Ezayi citaaboo caw, Filip nee: «Woo kaŋ ni goo m'a caw, cimi da n'ga faham a se wala?» ³¹ A nee: «Taka foo nda ay ga hin ka faham nda boro man'a cawandi ya ne?» A n'a wiri Filip ga, a ma ūigi ka goro nga bande. ³² *Citaaboo nongoo kaŋ a goo m'a caw ti nongoo kaŋ ga nee:

«I n'a ka koy sanda feeji kaŋ i ga koy a koosu,
sanda feeji-ize dangayante kaŋ goo nga kosukaa jine,
takaa din da, a mana nga miŋoo kaa cere ga.

³³ [Nga] boŋ yeeti gandayan ra, ciitoo ra, i na nga cimoo taa a kone.

Nga hayroo fillaa, may no m'a deede?

Zama i na nga hundoo kaa aduŋŋa ra.»^ž

³⁴ Bora a kaŋ daasandi na ŋennoo zaa ka nee Filip se: «Ay g'a ŋaaray ni ga, may ga annaboo goo? Nga boŋ ga a goo wala boro tana?» ³⁵ Filip na nga miŋoo feeri ka ŋintin nda Citaaboo ŋennoo din ka Isa *Alhabar Boryaa waazu a se. ³⁶ Kaŋ i goo ma koy fondaa bande, i too hari foo do, bora a kaŋ daasandi nee: «Hari ne, macin no m'ay ganji ya *batizandi?» ³⁷ [Filip nee a se: «Nda n'na ni binoo kul ka naanay, n'ga hin ka batizandi.» Bora a kaŋ daasandi zaabi ka nee: «Ay naanay kaŋ Irkoy *Iz'aroo ti Isa *Almasihu.»] ³⁸ A yaamar kaŋ torkaa ma kay. Ng i boro hinkaa kul zunbu haroo ra, Filip nda bora a kaŋ daasandi, a n'a batize. ³⁹ Waatoo kaŋ i žigi ka fatta haroo ra, ir Koyoo Hundoo na Filip zaa, bora a kaŋ daasandi mana yee ka dii a, amma a koy nga fondaa ra nda jaali. ⁴⁰ Filip koy tun Azot koyraa ra, a na koyrawey kul dira a ga Alhabar Boryaa waazu ka koy too hala Sezare.

Sol tuubiroo*(Teegoyey 22.6–16; 26.12–18)*

9¹ Woo gar, hala waatoo din a goo Sol binoo ra nga ma ceeci ir Koyoo taalibey ma wiiyandi, a koy *sargari juwalkey jineboraa do ²ka batagayan wiri a ga Damas koyraa *margahugey se hala nda nga duu boroyan kan ga fonda a din gana, aru no wala woy no, nga m'i haw ka kate ey Žerizalem.

³ Kan a goo ma naaru, a man Damas kan dogoo din da gaay foo kan hun beenaa ra n'a kuubi k'a bere. ⁴ A kan ganda, de a ga maa jinde kan ga nee nga se: «Sol, Sol, macin se n'g'ay gurzugay?» ⁵ Sol nee: «May ti ni, ay Koyoo?» A nee: «Agay ti Isa kan ni, n'g'a gurzugay. ⁶ Amma tun, huru koyraa ra, hayaa ga harandi ma ne kan n'ga hima k'a tee.» ⁷ Arey kan goo a bande fonda a ra kay i ga gaga takaa kan nda i ga maa boro jinde, amma i si dii boro kul. ⁸ Waatoo kan Sol tun laboo ra, moyey ga feera, amma a si dii haya kul. I n'a dii nda kaboo k'a gongu ka huru Damas. ⁹ A na jirbi hinza tee a si dii, a si ŋaa a si hanj.

¹⁰ Taalibi foo goo Damas kan maapoo ti Ananiyas. Ir Koyoo ŋelan a se bangayyan ra ka nee: «Ananiyas!» A nee: «Agay ne, ay Koyoo.» ¹¹ Ir Koyoo nee a se: «Tun ni boŋ ga, ma koy lolaa ra kan se i ga nee Lolo Šerrantaa, ma Sol Tars bora a ceeci Žudas hugoo ra. Zama nga ne, a goo ma Irkoy ŋaaray, ¹² a dii [bangayyan ra] boro kan maapoo ti Ananiyas huru ka [nga] kaboo fur nga ga hala nga moyey ma yee ka dii.» ¹³ Ananiyas zaabi ka nee: «Ay Koyoo, ay maa boro boobo hayey kan i n'i har aroo woo ga, ifutawey kul kan a n'i tee ni boro henanantey se Žerizalem. ¹⁴ Ne ra, a goo nda hini kan ga a duu a sargari juwalkey jineborey do ka boro kul kan ga ni maapoo cee haw.» ¹⁵ Amma ir Koyoo nee a se: «Koy, zama woo din, jinay suubante no ya ne kan g'ay maapoo ka koy gandawey, nda kokoyey, nda Izirayel borey mo jine. ¹⁶ Agay, ay ga zaraboo kul cebe a se kan ga duu a ay maapoo se.»

¹⁷ Ananiyas koy, de a huru hugoo ra, a na kabe fur Sol ga, a nee: «Ag'armaa Sol, ir Koyoo Isa kan bangay ma ne fonda a ra kan bande ni goo ma kaa k'ay sanba, hala ni moyey ma duu ka yee ka dii, de mo ma too met nda *Hundi Henanantaa.» ¹⁸ Dogoo din da hayayan kan ga hima nda kokoŋayan kan ka hun Sol moyey ga, a dii, a tun, a *batizandi. ¹⁹ A ŋaa, a duu alfayda.

Sol waazu Damas ra

Sol na jirbiyan tee taalibey bande kan goo Damas. ²⁰ Dogoo din da a koy Isa maapoo waazu *margahugey ra ka nee: «Bora a din, Irkoy *Iz'aroo no.» ²¹ Borey kul kan ga maa a se na almunkar, de i nee: «Man'ti woo da no ma borey halaci Žerizalem ra kan ga Isa maapoo cee, man'ti a nka kaa ne ra k'i haw ka koy nda ey *sargari juwalkey jineborey do?» ²² Sol waazoo mma koy de a ga duu gaabi, de a ga Alyahuudey almunkarandi kan ga goro Damas ka tabatandi i se kan Isa din da ti *Almasihu.

²³ Jirbi boobo banda ga, Alyahuudey na cere guna ka dii taka kan nda ngi ga Sol wii. ²⁴ Sol na ngi anniya a bay. I ga koyraa mijey lakkal cijin nda zaari hala ngi ma duu k'a wii. ²⁵ Amma taalibey n'a zaa nda cijin here k'a dan kokondo ra k'a zumandi nda cetaa.

Sol too Žerizalem

²⁶ Kan Sol too Žerizalem, a ga ceeci ka man taalibey, amma i kul ga hunbur a, i si naanay wala taalibi no. ²⁷ Amma Barnabas na Sol dii nda kaboo k'a ka koy *diyawey do ka takaa filla i se kan nda fonda a ra Sol dii ir Koyoo, de mo ir Koyoo ŋelan a se, nda takaa kan nda Sol hunday ŋelan nda naanay Isa maapoo ga Damas. ²⁸ A goo i bande Žerizalem, a ga huru, a ga fatta, a ga ŋelan nda naanay ir Koyoo maapoo ga.

²⁹A ga šelan, a ga kakaw Alyahuudey kaŋyaŋ ti Grekey bande, amma ngi, i ceeci ngi m'a wii. ³⁰Kaŋ ir armey bay, i n'a ka doo Sezare k'a sanba a ma koy Tars.

³¹*Egilizoo kaŋ goo Žude kul ra, nda Galile, nda *Samari goo nda alaafiyaa, nga naanaa ga tonton, a ga dira ir Koyoo hunburaa ra, de a ga tonton *Hundi Henanantaa albarkaa ra.

Piyer na Ene noo baani

³²Waati tee kaŋ Piyer na nongoo kul dira, a doo Irkoy boro henanantey mo do kaŋ ga goro Lida. ³³A na boro foo gar no din kaŋ maapoo ti Ene, jiiri yaaha a ga kani daariji boŋ, bongu no. ³⁴Piyer nee a se: «Ene, Isa *Almasihu ga ni noo baani, tun ni boŋ ga, ma ni daaroo marga nda ni boŋ.» Dogoo din da a tun. ³⁵Borey kul kaŋ ga goro Lida nda Saronŋ ganganoo ra dii a, i bere ir Koyoo here.

Piyer na Dorkas tunandi k'a hunandi

³⁶Žope koyraa ra taalibi woy foo goo kaŋ maapoo ti Tabita kaŋ Grek šenni ra i mma nee a se Dorkas^a. Teegoy henney nda sargarey kaŋ a g'i tee ga hanse ka boobo. ³⁷Jirbey din a wirči, a buu. Waatoo kaŋ a jumayandi ka ben, i n'[a] daŋ soorohugu ra. ³⁸Lida ga man Žope, taalibey, kaŋ i maa Piyer goo no din, i na aru hinka sanba a do ka ciya a se ka wiri a ga ka nee: «Kaa ir do sohō da.» ³⁹Piyer tun ka koy i bande. Kaŋ a too, i n'a ka koy sooraa boŋ. Woyey kul kaŋ kurpey buu man jeroo ga ka hēe, i ga darbawey nda kaayi beerey cebe a se kaŋ Dorkas n'i tee waatoo kaŋ a goo ngi bande. ⁴⁰Piyer n'i kul fattandi, a sonbu kanjeŋ ga ka Irkoy ŋaaray, a bere kunturoo here ka nee: «Tabita, tun.» Tabita na nga moŋey feeri, kaŋ a dii Piyer, a tun ka goro. ⁴¹A na nga kaboo šerre a se k'a tunandi. A ciya Irkoy boro henanantey nda woyey kaŋ kurpey buu se, a n'a cebe i se a ga huna. ⁴²Žope kul ra woo bayrandi, boro boobo naanay ir Koyoo. ⁴³Piyer na jirbi boobo tee Žope boro foo do kaŋ se i ga nee Simoŋ, kuuru musaykaw^b no.

^a9.36 Dorkas maanaa ti jeeri.

^b9.43 Kuuru musaykaw, nga goyoo, Alyahuudey se man'ti kala haya harramante (Sargarey 11.39–40).

Kornay ciya Piyer se

10¹ Aru foo goo Sezare kaŋ maanoo ti Kornay. Soojey kaŋ se i ga nee Itali soojey, wey din jalakoyini no. ² Ganakaw cimoo no, a ga hunbur Irkoy, nga nda nga hugoo kul, a ga hanse ka sarga jamaa ga, a ga Irkoy ŋaaray waati kul. ³ Han foo aluulaa guuru hinza dimma ga, a dii kaaray bangayyan ra Irkoy almalayka foo kaŋ ga huru nga do, a nee nga se: «Kornay!» ⁴ A na nga money kanji a ga, a hunbur, de a nee a se: «Macin no, ay koyoo?» A nee a se: «Ni ŋaarayrey nda ni sargarey žigi Irkoy do, a hongu ey. ⁵ Sohō, aruyan sanba Žope i ma ciya kate boro foo kaŋ se i ga nee Simoŋ kaŋ i n'a maagaaru Piyer. ⁶ A sii kala boro foo do kaŋ se i ga nee Simoŋ, kuuru musaykaw no, nga hugoo sii kala teekoo miŋoo ga.» ⁷ Waatoo kaŋ almalaykaa kaŋ ūelaj a se koy, Kornay ciya nga goykaw-izey boro hinka se nda sooje foo kaŋ ti ganakaw cimi kaŋ ga hanse ka man a. ⁸ A na hayey kul filla i se, a n'i sanba Žope.

Piyer koy Kornay do

⁹ Subaa ra, i goo fonda ra, kaŋ i man koyraa, Piyer žigi sooraa boŋ zaarikay guuru woy cindi hinka (12) dimma ga ka Irkoy ŋaaray. ¹⁰ A too nongu kaŋ ra a heray, de a baa nga ma ŋaa. I goo ma ŋaahayey hanse a se kaŋ a dii bangayyan. ¹¹ A ga dii beenaa feeri, a ga dii jinay foo kaŋ ma nee *leŋ ūukka kunta beeri kaŋ kanje taacaa ga hawa ga zunbu laboo ga. ¹² Haya kul kaŋ ti alman cee taacikoyini, nda laboo gandakoy, nda beenaa ciraw goo a ra. ¹³ Jinde foo ūelaj a se ka nee: «Tun, Piyer, wiya ma ŋaa.» ¹⁴ Piyer nee a se: «Abada, ay Koyoo, zama ya na bay ka haya žiiba wala iharramante ŋaa!» ¹⁵ Jinde foo yee ka ūelaj a se cee hinkantoo ka nee: «Haya kaŋ Irkoy nee a ga halal, ni, masi nee a ga žiibi.» ¹⁶ Woo teendi cee hinza, dogoo din da hayaa zandi ka koy beenaa ra.

¹⁷ Kaŋ Piyer goo bangayyanoo kaŋ a dii a, haya kaŋ ti nga maanaa, boŋhawaa ra, nga ne, arey kaŋ Kornay n'i sanba na Simoŋ hugoo hāa, i goo ma kay hugoo miŋoo ga. ¹⁸ I ciya ka hāa wala ne da ra Simoŋ kaŋ i n'a maagaaru Piyer goo. ¹⁹ Piyer goo ma miile bangayyanoo ga, Irkoy *Hundoo nee [a se]: «Aru hinza ne ma ni ceeci, ²⁰ tun ma zunbu ka koy i bande, masi bine-bine, zama agay k'i sanba.» ²¹ Kaŋ Piyer zunbu, a nee arey se: «Agay ne, agay ti bora kaŋ war g'a ceeci. Macin ti war kaayanoo addaliloo?» ²² I nee a se: «Kornay kaŋ ti jalakoyini, boro ūerrante no, a ga hunbur Irkoy, Alyahuudey jamaa kul ga seedetaray henna har a ga, nga no almalayka henanante foo n'a bayrandi kaŋ a ma ciya ka kate ma ne nga hugoo ra ka maa ni meeūenney.» ²³ Piyer n'i hurandi i ma zunbu nga do.

Subaa ra, a tun, a koy i bande. Armayaŋ Žope borey ra koy a bande. ²⁴ Subaa ra, a huru Sezare, Kornay g'i batu, a ciya nga borey nda nga cere kaaney se. ²⁵ Waatoo kaŋ Piyer huru, Kornay n'a kubay ka sujudu cewey cire. ²⁶ Amma Piyer n'a tunandi ka nee: «Tun ni boŋ ga! Agay hunday, adamize ti agay.» ²⁷ A ūelaj a bande, a huru, de a gar boro boobo margandi. ²⁸ A nee i se: «War, war ga bay kaŋ a si bisa Alyahuudu se a ma denja wala a ma man yaw. Amma Irkoy cebe ya ne kaŋ boro masi nee adamize kul se kaŋ a ga žiibi wala a ga harram. ²⁹ Woo se kaŋ i ciya ya ne ay kaa bila kakaw. Sohō ay ga war hāa: «Macin ti addaliloo kaŋ se war ciya ya ne?» ³⁰ Kornay nee: «A goo nda jirbi taaci kaŋ ay ga Irkoy ŋaaray ay do hala aluulaa guuru hinza ga kaŋ nga ne, aru foo kaŋ ga darbay nerante goo kaa ka kay ay jine. ³¹ A nee: «Kornay, ni ŋaarayro taandi, Irkoy hongu ni sargarey. ³² Adiūi boroyaŋ sanba Žope i ma ciya Simoŋ se kaŋ i n'a maagaaru Piyer. A sii kala Simoŋ kaŋ ti kuuru musaykaw hugoo ra, teekoo miŋoo ga.» ³³ Dogoo din da ay na boroyaŋ sanba ni do, n'na haya boryo tee kaŋ ni kaa. Sohō, ir kul ne Irkoy jine ka haŋajer hayaa kul se kaŋ ir Koyoo n'a har ma ne.»

Piyer waazoo Kornay do

³⁴ Piyer na šennoo zaa ka nee: «Nda cimi, ay faham kaŋ Irkoy si borey fay-fay. ³⁵ Amma ganda kul kaŋ no ra, bora kaŋ ga hunbur a, a ga goy nda šerretaray, nga no ma kan a se. ³⁶ A na Šennoo sanba Izirayel borey se, ka *Alhabar Boryaa waazu kaŋ ra boro ga duu alaafiyaa kaŋ Isa *Almasihu g'a noo, nga ti borey kul Koyoo. ³⁷ War, war ga hayaa bay kaŋ tee Žude kul ra, ka šintin nda Galile, *batizeyanoo kaŋ Yehiya n'a waazu banda ga: ³⁸ Isa Nazaret bora, takaa kaŋ nda Irkoy n'a yon nda *Hundi Henanantaa nda hini, nga kaŋ ga koy nongu nda nonguyaŋ ra ka teegoy henna tee, ka borey noo baani kaŋ Ibilisi n'i daŋ nga hinoo cire, zama Irkoy goo a bande. ³⁹ Ir, ir ga tee seede hayaa kul se kaŋ a n'a tee Alyahuudey gandaa nda Žerizalem mo ra. Nga no i n'a deejii k'a wii bundu ga. ⁴⁰ Nga, Irkoy n'a tunandi jirbi hinzantoo hane k'a noo a ma cebe kaŋ nga ga huna, ⁴¹ man'ti jamaa kul se, amma seedeyaŋ se kaŋ Irkoy n'i suuba za gayyan, maanaa ir kaŋ ŋaa a bande, ir haŋ a bande nga tunyanoo bukawey ra banda ga. ⁴² A n'ir yaamar ir ma borey waazu ka seedetaray tee kaŋ nga no, Irkoy na nga kayandi baahunantey nda bukawey ciitikaa. ⁴³ Annabey kul na seedetaray tee a ga kaŋ boro kaŋ naanay a ga duu zunubu yaafayan nga maapoo albarkaa ra.»

Hundi Henanantaa zunbuyanoo

boroyaŋ ga kaŋ man'ti Alyahuudu

⁴⁴ Piyer mma goo ma šenney wey har kaŋ *Hundi Henanantaa zunbu borey kul boŋ kaŋ goo ma haŋajer Šennoo se. ⁴⁵ Ganakey kaŋ hurubangu, borey kul kaŋ kaa Piyer bande boŋey haw nda kaŋ nooyanoo kaŋ ti Hundi Henanantaa doorandi dumiyaŋ mo boŋ kaŋ man'ti Alyahuudu. ⁴⁶ Zama i ga maa i ga šelaŋ šenni dumi fooyaŋ ra i ga Irkoy jer. Piyer na šennoo zaa ka nee: ⁴⁷ «Boro ga hin ka borey kaŋ duu Hundi Henanantaa sanda ir mo ganji i ma *batizandi nda hari wala?» ⁴⁸ A yaamar i ma batizandi Isa *Almasihu maapoo ga^c. Woo banda ga, i n'a wiri a ga a ma cindi jirbiyaŋ.

^c10.48 A yaamar i ma batizandi Isa *Almasihu maapoo ga, Grek šenni ra, almaganaa faa ti A n'i yaamar Isa *Almasihu maapoo ga i ma batizandi.

Piyer yee Žerizalem

11 ¹*Diyawey nda ir armey kaŋ goo Žude gandaa ra maa kaŋ dumiyaŋ mo kaŋ man'ti Alyahuudu yadda Irkoy meešennoo. ²Kaŋ Piyer žigi ka koy Žerizalem, borey kaŋ hurubangu na šenni cendi a bande ³ka nee: «Ni huru jofoloyan do, ni ŋaa i bande!»

⁴Woo ga, Piyer šintin ka hayey filla i se affoo-foo cere bande ka nee: ⁵«Žope koyraa ra ay goo ma Irkoy ŋaaray kaŋ kayfi ra, ay dii bangayyan kaŋ ra jinay foo kaŋ goo ma zunbu ma nee *leŋ šukka kunta beeri kanje taacikoyni ga hun beenaa ra, a kaa hala ay do. ⁶Ay n'ay moŋey kanji a ga nda lakkal, de ay dii laboo alman cee taacikoyney, nda ganjihoogawey, nda gandakoyey, nda beenaa cirawey. ⁷Ay maa mo jinde foo kaŋ nee ya ne: «Tun, Piyer, wiya ma ŋaa.» ⁸Ay nee: «Abada, ay Koyoo, zama haya žiiba wala iharramante mana bay ka huru ay mipoo ra!» ⁹Jinde šelaŋ cee hinkantoo beenaa ra ka zaabi ka nee: «Haya kaŋ Irkoy nee a ga halal, ni, masi nee a ga žiibi.» ¹⁰Woo teendi cee hinza, a duu ka yee ka žigi beenaa ra.

¹¹Ŋga ne, dogoo din da aru hinza goo ma kay hugoo kaŋ ra ir^d goo jine, i nka sanbandi ka hun Sezare i ma kaa ay do. ¹²Irkoy *Hundoo nee ya ne ya koy i bande ya si bine-bine. Arma idduwaa din mo koy ay bande, ir huru aroo hugoo ra. ¹³A na takaa deede ir se kaŋ nda nga dii almalaykaa nga hugoo ra, a kay ka nee: «Sanba Žope i ma ciya kate Simoŋ kaŋ i n'a maagaaru Piyer se ¹⁴kaŋ ga šenniyan har ma ne kaŋ ga ni nda ni hugoo kul hallasi.» ¹⁵Waatoo kaŋ ay šintin ka šelaŋ, Hundi Henanantaa zunbu i boŋ sanda takaa kaŋ nda a zunbu ir boŋ cee jinaa. ¹⁶Ay hongra ir Koyoo šennoo kaŋ nee: «Yehiya, hari nda a na borey *batize, amma war, war ga batize Hundi Henanantaa ra.»^e ¹⁷Nda Irkoy n'i noo nooyan follokaa sanda ir kaŋ naanay ir Koyoo Isa *Almasihu, agay ti may ka Irkoy kakaw?»

¹⁸Kaŋ i maa hayey wey, i dangay, i na Irkoy saabu ka nee: «Adiši Irkoy na fondo noo dumiyaŋ mo kaŋ man'ti Alyahuudu se i ma *tuubi ka duu hunaroo.»

Antioš Egilizoo šintinoo

¹⁹Borey kaŋ say-say zarabiyanoo kaŋ Etiyen maaganda se a teendi, bisa ka koy hala Fenisi, nda Šipir, nda Antioš, i si Šennoo har boro kul se kala Alyahuudey. ²⁰Amma aru fooyan goo i ra kaŋ ti Šipir boro, nda Siren boro, kaŋ i kaa Antioš, i g'ir Koyoo Isa *Alhabar Boryaa har Grekey mo se. ²¹Ir Koyoo goo i bande, borey hinnaa ga boobo kaŋ naanay ka bere ir Koyoo here.

²²Šennoo kaŋ *Egilizoo haŋaa ra kaŋ goo Žerizalem, i na Barnabas sanba a ma koy hala Antioš. ²³Kaŋ a too, a dii Irkoy *anneeaa, a jaali, a n'i kul hoyray i ma denji ir Koyoo ga nda ngi binoo kul. ²⁴Barnabas man'ti kala boro henna kaŋ ga too met nda *Hundi Henanantaa nda naanay. Alžama beeri hanga ir Koyoo.

²⁵A koy Tars ka Sol ceeci. ²⁶A duu a, a kate a Antioš. Ngii boro hinkaa na haya tee kaŋ ga too jiiri foo timmante i ga marga ka Egilizoo jamaa boobo cawandi. Cee jinaa kaŋ i na taalibey cee nda *kretiyeŋ man'ti kala Antioš.

²⁷Woo gar jirbey din, annabiyan hun Žerizalem ka doo ka kaa Antioš. ²⁸Affoo i ra kaŋ maŋoo ti Agabus tun ka nee Irkoy Hundoo albarkaa ra kaŋ heray beeri ga tee ngi laboo kul ga, a teendi Klod^f waati. ²⁹I kayandi kaŋ taalibey, ngi affoo kul nda nga hinagoo, ma faaba sanba ir armey se kaŋ ga goro Žude^g. ³⁰I na tee da, i n'a daŋ Barnabas nda Sol kaboo ra k'a sanba boro beerey se.

^d11.11 *ir*, hantum fooyan ga nee ay.

^e11.16 Zamnaa 1.5.

^f11.28 Rom borey kokoy beeri no (41–54 Isa banda ga).

^g11.29 *ma faaba sanba ir armey se kaŋ ga goro Žude*, Grek šenni ra, almaganaa faa ti *ma haya sanba ir armey kaŋ ga goro Žude goyoo se*.

Žak wiiyandi, Piyer daŋandi kasaa ra

12¹Alwaatoo woo ra, kokoyoo *Herod na *Egilizoo boroyan dii k'i laazaaba. ²A na takuba ka Žak, Yehiya armaa wii. ³A dii kan a kan Alyahuudey se, a daŋ koyne Piyer mo ma diyandi. Woo gar *Takulawey kan ra dolobiri sii zaarey no. ⁴Kan a na nga mo dii, a n'a daŋ kasaa ra, a na sooje taaci-taaci marga hala cee taaci k'a daŋ kabey ra i m'a lakkal. A ga baa *Borcintaraa jingaroo banda ga, nga ma kate a jamaa jine. ⁵Piyer goo ma lakkalandi kasaa ra, amma Egilizoo ga Irkoy ŋaaray a se nda soobay.

Piyer fatta kasaa ra

⁶Waatoo kan *Herod ga baa ka kate Piyer borey jine, cijinoo din Piyer mana kani kala sooje hinka nda cere game, guuru karfu hinka g'a haw, lakkalkawyan goo hugoo mijoo ga. ⁷Nga ne, ir Koyoo almalayka foo bangay, gaay tee hugoo ra, a na Piyer kar-kar caraa ga k'a tunandi ka nee: «Tun nda cahāyan!» Guuru karfey kan ka hun kabey ga. ⁸Almalaykaa nee a se: «Ni gamoo haw, ma ni taamey daŋ.» A na tee. A nee a se: «Ni kaayi beeroo daŋ ni ga ma hanga agay.» ⁹A fatta, a hanga a, amma a si bay kan woo kan almalaykaa goo m'a tee cimi da no, a mma nee bangayyan no nga goo ma dii a. ¹⁰I bisa lakkalkey kaydoo jinaa nda ihinkantoo ga, i too guuru ganboo do kan ga koy koyraa ra, a feera nda nga boŋ i se. Kan i fatta, i hanga lolo folloku ka koy, amma dogoo din da almalaykaa na Piyer naŋ.

¹¹Piyer lakkaloo zunbu, a nee: «Sohō ay bay nda cimi kan ay Koyoo ka nga almalaykaa sanba a m'ay kaa Herod kaboo ra, nda haya kul kan Alyahuudey ga baa k'a tee ya ne.» ¹²Kan a faham, a koy Maryama, Yehiya kan i n'a maagaaru Marku, ŋaa hugoo do kan ra boro booboyan marga, i ga Irkoy ŋaaray. ¹³Kan a goo ma ganboo kar-kar, koŋŋa foo kan maŋoo ti Rod man ka tuuru. ¹⁴A na Piyer jindoo bay, amma ŋaali se a mana hugoo mijoo feeri, a nka zuru ka koy kunehere ka bayrandi kan Piyer goo hugoo mijoo ga. ¹⁵I nee a se: «Ni nka hollo!» A na ūikka kaa kan nga no. I nee: «Nga almalaykaa no.» ¹⁶Piyer cindi a ga kara. Kan i feera, i dii a, de boŋey haw. ¹⁷A na kaboo ka silbay foo tee i ma dangay, a na takaa deede [i] se kan nda ir Koyoo na nga gongu ka nga kaa taray kasaa ra. A nee: «Wa koy woo har Žak^h nda ir armey se.» Kan a fatta, a koy nongu tana ra.

¹⁸Suba subbaahoo ra, soojey lakkaley hanse ka tun nda haya kan Piyer ti a. ¹⁹Herod n'a ceeci a mana duu a. A na soojey cee k'i hāa, woo din banda ga, a nee i m'i ka koy k'i wii. Herod hun Žude ka doo ka koy Sezare ka waati tee no din.

Herod buuyanoo

²⁰*Herod hanse ka futu Tir nda Sidon borey ga. Amma i tee affoo ka kaa a do, i na kokoyoo kanihugoo jineboraa kan ti Blastus fahamandi a ma yadda. I na alaafiya wiri Herod ga, zama ngi gandaa hunaa si hun kala kokoyoo gandaa ra. ²¹Zaaroo kan kayandi ra, Herod na nga kokoy kaayey daŋ ka goro tintimoo boŋ ka šenni har i se. ²²Jamaa ga kaati ka nee: «Koy jinde no, man'ti boro jinde no!» ²³Dogoo din da ir Koyoo almalayka foo na Herod kar, zama a mana Irkoy jeeraa daŋ a ga. Nooniyar n'a ŋaa, hundoo hun.

²⁴Woo kul ra, Irkoy meešenoo ga tonton ka harandi ka koy jine. ²⁵Kan Barnabas nda Sol na ngi faabayanoo tee ka ben Žerizalem, i yee, i na Yehiya kan i n'a maagaaru Marku ka koy ngi bande.

^h12.17 Žak man'ti kala Isa arma.

Barnabas nda Sol sanbandi i ma koy waazu

13¹*Egilizoo kaŋ goo Antiyoš, annabiyay nda cawandikawayay cindi a ra: Barnabas, nda Simewoŋ kaŋ se i ga nee Nižer, nda Lusiyus Siren boraa, nda Manayerŋ kaŋ nga nda kokoy kaccaa *Herod biirandi cere bande, nda Sol.² Waatoo kaŋ i goo m'ir Koyoo saabu, i ga meehaw, *Hundi Henanantaa nee: «Wa Barnabas nda Sol daŋ ya ne jere ga goyoo se kaŋ se ay n'i cee.»³ I meehaw, i na Irkoy ŋaaray, i na kabe fur i ga k'i naŋ i ma koy.

Barnabas nda Sol koy gungoo ra kaŋ se i ga nee Šipir

⁴Barnabas nda Sol kaŋ *Hundi Henanantaa n'i sanba doo ka koy Selusi, i na harihii zaa ka hun no din ka koy Šipir.⁵ Kaŋ i too Salamin, i na Irkoy meeeŋnoo waazu Alyahuudey *margahugey ra. Yehiya mo goo i bande sanda faabakaw.

⁶I na gungoo kul dunbu ka bisa ka koy Pafos. I na aru foo gar kaŋ ti kottekoyni, taari annabi no, Alyahuudu no kaŋ maapoo ti Bar-Isa.⁷ A sii kala goforneroo do kaŋ se i ga nee Seržiyus Pol kaŋ ti aru kaŋ goo nda lakkal. Seržiyus Pol daŋ i ma ciya Barnabas nda Sol se, a hanse ka ceeci nga ma maa Irkoy meeeŋnoo.⁸ Amma Elimas, kottekoynoo, zama nga maapoo maanaa ti woo, gaaru i se ka ceeci ka goforneroo boŋoo bere a masi naanay.⁹ Sol kaŋ se i ga nee mo Pol too met nda Hundi Henanantaa, a na nga moyey kanji a ga¹⁰ ka nee: «He! Ni kaŋ ga too met nda zanbayan dumi kul nda binekogay dumi kul, Ibilisi izoo, šerretaray dumi kul iberoo, n'si fay nda k'ir Koyoo fondo šerrantey šiirandi?»¹¹ Sohō nga ne, ir Koyoo kaboo ga too ni do, n'ga dana, n'ga waati tee n'si dii waynaa.» Dogoo din da kokooru nda kubay zunbu a ga, a cindi a ga bere-bere, a ga gongukawayay ceeci.¹² Waatoo kaŋ goforneroo dii hayaa kaŋ tee, a naanay. Cawandoo kaŋ ga teendi ir Koyoo ga n'a almunkarandi.

Pol nda Barnabas koy Antiyoš kaŋ goo Pisidi

¹³Pol nda nga hangasiney na harihii zaa ka hun Pafos ka koy Perž kaŋ goo Panfili. Amma Yehiya hun i bande, a yee Žirizalem.¹⁴ Ngi, i hun Perž ka koy too Antiyoš kaŋ goo Pisidi. *Hunanzamzaaroo hane i huru *margahugoo ra, i goro.¹⁵ *Ašariyaa nda annabey citaabey cawyanoo banda ga, margahugoo bonkoyney sanba ka nee i se: «Arma arey, nda war goo nda šenni kaŋ ga jamaa binoo yaynandi, w'a har.»

¹⁶Pol tun, a na kaboo ka silbay foo tee ka nee: «Izirayel borey nda war kaŋ ga hunbur Irkoy, wa haŋajer: ¹⁷Izirayel jamaa woo Koyoo n'ir baabey suuba, a na jamaa jer waatoo kaŋ se i ga tee yaw Misira gandaa ra. A na nga hinoo k'i fattandi a ra.¹⁸ Jiiri woytaaci (40) cine a g'i suuri saajoo ra.¹⁹ A na dumi iyye halaci Kanaŋ gandaa ra. A n'i noo ngi gandaa i m'a tubu,²⁰ jiiri zangu taaci nda woyguu (450) cine. Woo banda ga, a n'i noo alkaaliyay hala annabi Samiyel waatoo ga.²¹ Za alwaatoo woo, i na kokoy wiri, Irkoy n'i noo Sawul, Kiš iz'aroo, Benžamej alkabiilaa ra a hun, a n'i laama jiiri woytaaci (40).²² Kaŋ Irkoy n'a kaa, a na Dawda tee i se kokoy. Nga ga a na seedetaray tee ka nee: «Ay duu Dawda, Yišay iz'aroo, aru no kaŋ ay binoo ga bag'a, a ga agay ibaayoo kul tee.»²³ Aroo woo hayroo ra, Irkoy, nga allaahidoo ra, kate Izirayel se Hallasikaw kaŋ ti Isa.²⁴ Za woo mana tee, Yehiya na Izirayel jamaa kul waazu i ma *tuubi ka *batize.²⁵ Waatoo kaŋ Yehiya ga baa ka too nga goyoo benantaa ga, a nee: «Boraa kaŋ war g'a hongu, agay, ay man'ti a, amma nga ne, boro foo ga kaa ay dumaa ga kaŋ ay si hima nda ka nga taamey karfey feeri.»^j

ⁱ13.22 Samiyel 1na 13.14; Zabur 89.21; Ezayi 44.28.

^j13.25 Matiyu 3.11; Marku 1.7; Luka 3.16; Yehiya 1.20, 27.

²⁶Arma arey, Ibirahima hayroo zankey, war nda borey war ra kaŋ ga hunbur Irkoy, ir se hallasiroo woo ũennoo sanbandi. ²⁷Zama borey kaŋ ga goro Źerizalem nda ngi alwakiiley mana yadda Isa ga, kaŋ i n'a zukandi, annabey kaŋ ga cawandi hunanzamzaari kul ũenney no i n'i tabatandi. ²⁸Ba kaŋ se i mana dii a ga haya kul kaŋ ga kate i m'a wii, i wiri *Pilat ga, a ma wiiyandi. ²⁹Waatoo kaŋ i na hayey kul kaŋ hantumandi a ga *Citaaboo ra tee a se ka ben, i n'a zumandi bundoo ga k'a daŋ *saaray ra. ³⁰Amma Irkoy n'a tunandi bukawey ra. ³¹A bangay jirbi booboyan borey se kaŋ ũigi a bande ka hun Galile ka koy Źerizalem, ngi ti nga seedewey [sohŋ da] jamaa do. ³²Ir, ir ga *Alhabar Boryaa har war se kaŋ ti allaahidoo kaŋ Irkoy n'a zaa ir baabey se, ³³Irkoy n'a tabatandi ir se kaŋ ti ngi izey ka Isa sanba. Sanda takaa kaŋ nda a hantumandi Zabur hinkantoo ra ka nee: «Ay *Iz'aroo ti ni, agay ka ni hay hŋ.»^k ³⁴Irkoy n'a tunandi bukawey ra hala a masi yee ka funbu. Woo no a n'a har ka nee: «Ay ga war noo Dawda haya henanantey, haya naanayantey.»^l ³⁵Woo se nongu foo ra a ga nee: «N'si naŋ ni boro henanantaa ma dii funbuyan.»^m ³⁶Dawda goy Irkoy ibaayoo se nga zamanoo ra, a faati, a koy nga hayragey gar alaahara, a funbu. ³⁷Amma bora kaŋ Irkoy n'a tunandi mana dii funbuyan. ³⁸War ma bay, arma arey kaŋ nga maaganda se zunubu yaafayanoo ga harandi war se. De mo haya kul kaŋ ra Musa aũariyaa mana hin ka war tee boro ũerrante, ³⁹nga ra, boro kul kaŋ naanay ga tee boro ũerrante. ⁴⁰Wa hawgay hayaa kaŋ harandi annabey citaabey ra masi duu war. ⁴¹I nee:

«Konnaykey, wa guna,
war boŋey ma haw, war ma dere,
zama ay ga teegoy foo tee war zamanoo ra,
teegoy kaŋ war si naanay a abada
nda boro n'a deede war se.»ⁿ»

⁴²Kaŋ Pol nda Barnabas ga fatta margahugoo ra, i n'a wiri i ga i ma ũenney wey har ngi se hunanzamzaaroo kaŋ goo kaa hane. ⁴³Waatoo kaŋ margahugoo jamaa say, Alyahuudey nda boroyan kaŋ huru alyahuudutaray kaŋ ga Irkoy gana, iboobo hanga Pol nda Barnabas. Pol nda Barnabas ga ũelaŋ i se, i g'i hoyray i ma gaabu Irkoy *anneemaa ga.

⁴⁴Hunanzamzaaroo kaŋ kaa ra, a ga hima nda koyraa kul ka marga ka maa ir Koyoo meeũennoo. ⁴⁵Kaŋ Alyahuudey dii jamaa, biney too met nda canseyan, i koy ũennoo kaŋ Pol g'a har kakaw k'a wow. ⁴⁶Pol nda Barnabas ũelaŋ nda naanay ka nee: «A nka tilasu war se Irkoy meeũennoo ma jin ka harandi, amma zama war n'a warra, de mo war hunday cebe kaŋ war si hima nda hunayan abadantaa. Nga ne, ir ga bere dumiyay kaŋ man'ti Alyahuudu here. ⁴⁷Zama ir Koyoo n'ir yaamar ka nee:

«Ay na ni kayandi ma tee dumiyay gaayoo,
hala ma koy nda hallasiroo
hala aduŋna kaydogoo ga.»^o»

⁴⁸Waatoo kaŋ borey kaŋ hun dumiyay ra kaŋ man'ti Alyahuudu maa woo, i ũaali, i n'ir Koyoo meeũennoo beerandi. Borey kul naanay kaŋ ga hima ka duu hunayan abadantaa. ⁴⁹Ir Koyoo meeũennoo say gandaa kul ra. ⁵⁰Amma Alyahuudey na woyey kaŋ goo nda beeray kaŋ ga Irkoy gana nda koyraa boro beerey tusa i ma Pol nda Barnabas laazaaba k'i gaaray k'i kaa ngi laboo ga. ⁵¹Pol nda Barnabas na kusaa kokobu k'a kaa ngi cewey ga, a ma yee i ga, i koy Ikoniyyom. ⁵²Taalibey biney too nda ũaali, i too met nda *Hundi Henanantaa.

^k13.33 Zabur 2.7.

^l13.34 Ezayi 55.3.

^m13.35 Zabur 16.10.

ⁿ13.41 Habaku 1.5.

^o13.47 Ezayi 49.6.

Pol nda Barnabas koy Ikoniom

14¹Taka follokaa, Ikoniom koyraa ra, Pol nda Barnabas huru Alyahuudey *margahugoo ra, i šelaŋ hala nongu kaŋ ra boro jamaa boobo naanay, Alyahuudey nda Grekey mo. ²Amma Alyahuudey kaŋ mana naanay na borey kaŋ hun dumiyar ra kaŋ man'ti Alyahuudu tusa ka biney bibandi ir armey ga. ³Pol nda Barnabas na waati kuku tee no din. I ga šelaŋ nda naanay, ngi naataa goo ir Koyoo ga kaŋ ga seedetaray tee nga *anneemaa šennoo⁹ ga ka ngi kabey ka tammaasayan nda kayfiyar tee. ⁴Koyraa jamaa zamna, affooyar goo Alyahuudey bande, jerey goo *diyawey bande. ⁵Borey kaŋ hun dumiyar ra kaŋ man'ti Alyahuudu, nda Alyahuudey, nda ngi alwakiiley na anniya zaa ngi ma Pol nda Barnabas zarabi k'i warra nda tondi k'i wii. ⁶I bay, i zuru ka koy Likawoni koyrawey ra kaŋ ti Listir, nda Derbe, nda koyra kanbey. ⁷I cindi no din ka *Alhabar Boryaa har.

Pol nda Barnabas koy Listir

⁸Aru foo goo Listir kaŋ cewey buu, a mma goro de, za naŋoo gundoo ra a bongu, a mana bay ka dira. ⁹Aroo ga maa Pol ga šelaŋ. Pol na moo kanji a ga, a dii kaŋ a ga naanay kaŋ nga ga duu baani. ¹⁰A na jinde jer ka nee a se: «Tun ka kay ni cewey ga ni boŋ ga.» A sar ka tun, a dira.

¹¹Kaŋ jamaa dii hayaa kaŋ Pol n'a tee, i na jinde jer ka nee Likawoni šenni ra: «Koyey na ngi boŋ himandi nda adamize, i zunbu ir do.» ¹²I na Barnabas maapoo daŋ Zus, i na Pol wanoo daŋ Hermes, zama nga ti šenni toonandikaa.^o ¹³Zus hugoo kaŋ goo koyraa jeroo ga, nga *sargari juwalkaa kate yaaruyan nda boŋ taalam hayayan hala koyraa miŋoo ga. A nka baa nga nda jamaa ma sargari kaa.

¹⁴Kaŋ *diyawey, Pol nda Barnabas maar'a, i na ngi darbawey kottu ka zuru ka koy taray jamaa game. I kaati ¹⁵ka nee: «Arey, cin se war ga hayey wey tee? Ir mo man'ti kala war cine adamizeyar, ir ga *Alhabar Boryaa bayrandi war se, wa mooru haya yaadawey wey ga ka bere Irkoy hunantaa here kaŋ na beenaa, nda laboo, nda teekoo, nda haya kul kaŋ goo i ra tee. ¹⁶Nga kaŋ zaman bisantey borey, a na gandawey kul naŋ i ma dira, ngi affoo kul nga boŋ fondaa ra. ¹⁷A mana fay nda a ga gomniyar ka seedetaray tee, a na war noo beenaa ncirney nda kaydiya hennayan, ka war noo ŋaayan boobo ka war biney too nda naali.» ¹⁸Takaa kul kaŋ nda i šelaŋ, amma a šendi hala i ga hin ka jamaa ganji i ma sargari kaa ngi maaney ga.

¹⁹Alyahuuduyan kaa ka hun Antiyoš nda Ikoniom, i duu alžamaa, i na Pol warra nda tondi, k'a kursu ka koy koyraa banda ga, i hongu a buu. ²⁰Amma waatoo kaŋ taalibey n'a kuubi k'a bere, a tun, a huru koyraa ra. Subaa ra, a koy Barnabas bande Derbe.

Pol nda Barnabas yee Antiyoš kaŋ goo Siiri

²¹Pol nda Barnabas na *Alhabar Boryaa waazu Derbe koyraa ra ka boro boobo tee taalibiyar. I yee Listir, nda Ikoniom, nda Antiyoš ²²ka taalibey biney daŋ, k'i hoyray i ma gaabandi naanaa ga, ka bayrandi i se ka nee: «Kala zarabi boobo ma duu ir hala ir ga huru Irkoy *Laamaa ra.» ²³I na boro beeriyar suuba *Egiliz foo kul ra, i ga Irkoy ŋaaray, i ga meehaw, i n'i talfi ir Koyoo kaŋ i naanay a ga.

²⁴I na Pisidi gandaa kottu ka koy Panfili. ²⁵Kaŋ i na šennoo waazu Perž, i doo ka koy Ataliya. ²⁶I na harihii zaa ka hun no din ka koy Antiyoš, nongoo kaŋ ra i n'i talfi Irkoy *anneemaa ga goyoo kaŋ i n'a tee se. ²⁷Kaŋ i too, i na Egilizoo marga, i

⁹14.3 nga *anneemaa šennoo, Grek šenni ra, almaganaa faa ti nga šenni alhormantaa.

^o14.12 Grekey addinaa ra, Zus man'ti kala koyey boŋkoynoo, Hermes, nga ti ngi šenni toonandikaa.

na hayaa kul deede karj Irkoy na tee nda ngi nda takaa karj nda a na naanay fonda
mijoo feeri dumiyar karj man'ti Alyahuudu se. ²⁸I na waati kuku tee taalibey do.

Margaroo kaŋ tee Žerizalem

15¹ Boro fooyaŋ hun Žude ka doo Antiyoš k'ir armyey cawandi ka nee: «Nda war mana hurubangu sanda Musa alaadaa, war si hin ka hallasi.»² Kakaw nda šenni beeri huru ngi, nda Pol, nda Barnabas game. I kayandi kaŋ Pol, nda Barnabas, nda boroyaŋ ngi ra ma žigi ka koy Žerizalem *diyawey nda boro beerey do šennoo woo se.

³ *Egilizoo n'i faaba ngi naarumaa ra, i na Fenisi nda *Safari gandaa dira, i ga dumey kaŋ man'ti Alyahuudu *tuubiroo filla. I tee naali beeri ir armyey kul se.⁴ Kaŋ Pol nda Barnabas too Žerizalem, Egilizoo, nda diyawey, nda boro beerey n'i kubay, i na hayaa kul deede kaŋ Irkoy n'a tee nda ngi.⁵ *Fariziyeyey kondaa borey kaŋ naanay, affooyaŋ i ra tun ka nee: «A nka waazibi taalibey kaŋ man'ti Alyahuudu ma hurubangu k'i yaamar i ma Musa *ašariyaa dii.»

⁶ Diyawey nda boro beerey na cere marga ka šennoo woo guna.⁷ Kakaw beeri ra, Piyer tun ka nee i se: «Arma arey, war hunday ga bay kaŋ za gayyan Irkoy n'ay suuba war ra hala ay mijoo ma *Alhabar Boryaa har dumey kaŋ man'ti Alyahuudu se. I ma maa, i ma naanay.⁸ Bine baykaa kaŋ ti Irkoy cebe kaŋ nga yadda i ga, a n'i noo *Hundi Henanantaa sanda ir takaa.⁹ A mana fay-fayyan kul daŋ ir nda i game. A na biney henanandi naanaa albarkaa ra.¹⁰ Sohō macin se war ga Irkoy sii ka jeraw daŋ taalibey jindey ga kaŋ ir baabey nda ir sii nda gaabi k'a jere?»¹¹ Amma ir ga naanay kaŋ ir Koyoo Isa alhormaa ra ir hallasi sanda takaa kaŋ nda ngi mo hallasi.»

¹² Jamaa kul dangay, i ga haŋajer Pol nda Barnabas se kaŋ ga tammaasawey nda kayfey kul deede kaŋ Irkoy n'i tee dumey kaŋ man'ti Alyahuudu game.¹³ Waatoo kaŋ i dangay, Žak na šennoo zaa ka nee: «Arma arey, wa haŋajer ya ne.¹⁴ Simoŋ na takaa filla kaŋ nda Irkoy jin ka ŋeli dumey ga kaŋ man'ti Alyahuudu ka jamaa tee i ra nga maapoo se.¹⁵ Woo nda annabey šenney kul ti affoo kaŋ hantumandi *Citaaboo ra ka nee:

¹⁶ Woo banda ga, ay ga yee ka kaa,
ay ga Dawda hukkumoo kaŋ kaŋ cin koyne,
ay ga kayrey cin koyne k'i kayandi,

¹⁷ hala adamizey cindey m'ir Koyoo ceeci
nda dumey kul kaŋ goo ay maapoo ga,
wey ti hayayaŋ kaŋ war Koyoo n'i har

¹⁸ kaŋ bayrandi za gayyan.»^p

¹⁹ Woo se ay goo borey ra kaŋ si baa šenday ma huru dumey ga kaŋ man'ti Alyahuudu kaŋ tuubi ka Irkoy gana.²⁰ Amma a ma hantumandi i se kaŋ i ma ngi boŋ dii toorey žiiboo, nda woy nda aru izefututaraa, nda haya kaŋ kootandi ka buu, nda kuri ŋaayan ga.²¹ Za zamanyaŋ boroyaŋ na Musa cawandoo waazu koyra foo kul *margahugoo ra *hunanzamzaari kul hane.»

Bataga sanbandi taalibey kaŋ man'ti Alyahuudu se

²² Alwaatoo woo, *diyawey, nda boro beerey, nda *Egilizoo kul dii kaŋ a ga boori ngi ma boroyaŋ suuba ngi ra k'i sanba Antiyoš Pol nda Barnabas bande. Borey ti: Žud kaŋ se i ga nee Barsabas, nda Silas, aruyaŋ no kaŋ goo nda beeray ir armyey game.²³ I na batagaa kaŋ i n'a hantum daŋ kabey ra. I nee batagaa ra: «Diyawey, nda boro beerey, nda war armyey kaŋ hun dumey ra kaŋ man'ti Alyahuudu ga sallam ir armyey ga kaŋ goo Antiyoš koyraa, nda Siiri, nda Silisi gandaa ra.²⁴ Ir maa kaŋ boro fooyaŋ [hun] ir do, ir man'i noo yaamar kul, i na war ŋaami ka war biney maray nda ngi

šenney^f. ²⁵Woo se ir kul tee bine foo ka dii kaŋ a ga boori ir ma aruyaŋ suuba ir ra k'i sanba war do, ngi nda ir baakey Barnabas nda Pol ²⁶kaŋ ti boroyaŋ kaŋ na ngi hundey fur ir Koyoo Isa *Almasihu maapoo se. ²⁷Ir na Žud nda Silas sanba kaŋ ga ngi miŋey ka haya follokey har war se. ²⁸Zama *Hundi Henanantaa nda ir dii kaŋ a ga boori ir masi jeraw kul daŋ war ga nda man'ti wey kaŋ waazibi: ²⁹ka war boŋ dii hayey ga kaŋ sargandi toorey maapney ga, nda kuri, nda haya kaŋ kootandi ka buu ŋaayan ga, nda woy nda aru izefututaray ga. Nda war ga war boŋ dii hayey wey ga, war na haya henna tee. Waatoo ma boori!»

³⁰Kaŋ i hun no din ka doo Antiyoš, i na taalibey jamaa marga k'i noo batagaa. ³¹Kaŋ i n'a caw, i jaali nda bineyaynandiroo kaŋ goo a ra. ³²Žud nda Silas kaŋ ngi mo ti annabi, n'ir armey biney yaynandi nda šenni booboyaŋ, i na biney daŋ. ³³Waatoo kaŋ i na waati tee no din, ir armey n'i sanba nda baani borey kaŋ n'i sanba do. ³⁴[Amma Silas kayandi ka cindi no din.]

³⁵Pol nda Barnabas na waati tee Antiyoš ka cawandi. Ngi nda boro booboyaŋ ga *Alhabar Boryaa kaŋ ti ir Koyoo šennoo waazu.

Pol nda Barnabas hun cere bande

³⁶Jirbiyaŋ banda ga, Pol nee Barnabas se: «Sohō ir ma yee ka koy ir armey foo koyra kul kaŋ ra ir n'ir Koyoo šennoo waazu ka dii wala i ga saabu.» ³⁷Barnabas baa nga ma Yehiya mo kaŋ se i ga nee Marku kanbe ngi bande. ³⁸Amma Pol dii kaŋ a si hima ngi ma boro kaŋ na ngi naŋ za Panfili, a mana koy goy ngi bande, hangandi ngi. ³⁹Citi huru gamey ra hala nongu kaŋ ra i fay. Barnabas na Marku dii ka harihii zaa ka koy Šipir. ⁴⁰Pol na Silas suuba ka koy, ir armey n'a talfi ir Koyoo *anneemaa ga. ⁴¹A na Siiri nda Silisi gandaa dira ka *Egilizey biney daŋ.

^f15.24 Hantum fooyaŋ ga tonton ka nee: *ka nee kaŋ war ma hurubangu ka Musa *ašariyaa dii.*

Timote na Pol nda Silas dum

16¹ Pol too Derbe nda Listir. Nga ne, taalibi foo goo na kaŋ maapoo ti Timote. Jlaŋoo man'ti kala Alyahuudu kaŋ ga Isa gana, baaboo ti Grek, ² ir armyey kaŋ goo Listir nda Ikoniyyom ga seedetaray henna tee a ga. ³ Pol baa a ma hanga nga bande, a n'a zaa, a n'a daŋbangu Alyahuudey kaŋ goo nongey din ra maaganda se, zama borey kul ga bay kaŋ baaboo Grek no.⁴ ⁴ Kaŋ i ga bisa koyrawey ra, i ga yaamaryanŋ noo i se i m'i dii kaŋ *diyawey nda boro beerey kaŋ goo Žerizalem k'i kayandi. ⁵ *Egilizey duu gaabi naanaa ra, zaari kul mo ngi hinnaa ga tonton.

Pol dii bangayyan Trowas

⁶ I na Friži nda Galati gandaa dunbu ka bisa, zama *Hundi Henanantaa n'i ganji i ma ŋennoo har *Azi gandaa ra. ⁷ Kaŋ i too Mizi gandaa ra, i ceeci ka naaru Bitini gandaa ra, amma Isa Hundoo man'i noo fondo. ⁸ Kaŋ i na Mizi kottu, i doo Trowas koyraa ra. ⁹ Pol dii cijinoo ra bangayyan kaŋ ra Masedoni gandaa aru foo ga kay ka nga ŋaaray ka nee: «Bisa ka kaa Masedoni k'ir faaba.» ¹⁰ Za a dii bangayyanoo, dogoo din da ir ceeci ka koy Masedoni, zama ir bay kaŋ ir Koyoo k'ir cee ir ma koy *Alhabar Boryaa waazu i se.

Lidi naanay ir Koyoo Filipi koyraa ra

¹¹ Ir na harihii zaa ka hun Trowas ka ŋerre Samotras, subaa ra, ir too Neyapolis. ¹² Ir hun no din ka koy Filipi kaŋ ti Masedoni zamna beeri koyra jinaa, Rom borey laamaa ra a goo. Ir na zaariyanŋ tee koyraa din ra. ¹³ *Hunanzamzaaroo hane ir koy koyraa mijoo se banda ka koy isaa mijoo ga kaŋ ra ir ga hongu Irkoy ŋaaraydoo foo goo. Ir goro ka ŋelaŋ woyey se kaŋ marga no din. ¹⁴ Woy foo kaŋ maapoo ti Lidi, Tiyatir koyraa boro no, ŋukka ciray hay ŋenda maamalakaw no. Irkoy ganakaw no, a ga haŋajer, ir Koyoo na binoo feeri hala a ma hayey dii kaŋ Pol g'i har. ¹⁵ Waatoo kaŋ a *batize, nga nda nga hugoo borey, a n'a ŋaaray ir ga ka nee: «Nda war g'ay dii sanda boro kaŋ naanay ir Koyoo, wa huru ay hugoo ra ka zunbu ay do.» A n'ir gaabi.

Pol nda Silas daŋandi kasaa ra Filipi koyraa ra

¹⁶ Kaŋ ir goo ma koy Irkoy ŋaaraydogoo ra, koŋŋa woy-ize foo kaŋ ra ganji kaŋ goyoo ti gunandiyan goo n'ir kubay. Koŋŋa woy-izoo ga gunandi, nga koyey ga duu nga gunandiyanoo ra nooru boobo. ¹⁷ A ga dira Pol nda ir bande, a ga kaati ka nee: «Borey wey man'ti kala Irkoy Jerantaa baŋney kaŋ ga hallasiroo fondaa waazu war se.» ¹⁸ A na woo tee zaari boobo. Pol fara, a bere ka nee ganjoo se: «Ay na ni yaamar Isa *Almasihu maapoo ga, ma fatta a ra.» Waatoo din da, a fatta. ¹⁹ Amma kaŋ nga koyey ga dii hayaa kaŋ ga kate ngi se alman goo ma dere, i na Pol nda Silas dii k'i cendi ka koy farru beeroo ra alwakiiley do. ²⁰ I n'i daŋ lakkalkey boŋkoyney jine ka nee: «Borey wey goo ma koyraa ŋaami, Alyahuuduyanŋ no, ²¹ i ga alaadayanŋ har kaŋ si bisa ir se ir m'i dii, a si bisa ir m'i tee, zama Rom boroyanŋ ti ir.» ²² Cere bande jamaa tun i ga, boŋkoyney na Pol nda Silas kaayey cendi k'i kaa i ga ka yaamar noo i m'i barzu. ²³ Kaŋ i na barzu mee boobo kaa i ra, i n'i warra kasaa ra, i nee lakkalkaa se a m'i lakkal boryo. ²⁴ Kaŋ a duu yaamaroo woo, a n'i warra kasaa hugoo kaŋ goo kunehere ka cewey gaala bundu ra.

²⁵ Cijinoo gamoo ra, Pol nda Silas ga Irkoy ŋaaray, i ga don k'a saabu, kasa-izey ga haŋajer. ²⁶ Dogoo din da labu jijiri beeri tee hala nongu kaŋ ra kasaa asaasoo mma jijiri, waatoo din da hugoo mijey kul feera, i kul gaalawey feera. ²⁷ Lakkalkaa

⁸16.3 Grekey si hurubangu. Timote, nga paa here no a ga duu alyahuudutaray. Alyahuudey cindey maaganda se a hurubangu.

dirgasu, kaŋ a dii kasaa hugoo mijney feeri, a na nga takubaa hoobu ka nee nga ga nga boŋ wii, zama a mma nee kasa-izey nka zuru. ²⁸ Pol na jinde jer ka kaati ka nee: «Masi haya laala kul tee ni boŋ se, zama ir kul goo ne.» ²⁹ Waatoo din lakkalkaa nee i ma kate fitilla, a cahā ka huru ngi hugu-izoo ra, a ga jijiri, a kaŋ Pol nda Silas jine. ³⁰ A n'i ka koy taray ka nee: «Aru beerey, macin no ay m'a tee hala ya duu ka hallasi?» ³¹ I nee a se: «Naanay ir Koyoo Isa, de n'ga hallasi, ni nda ni hugoo borey.» ³² I n'ir Koyoo meešennoo waazu nga nda borey kul se kaŋ goo nga hugoo ra. ³³ Lakkalkaa, alwaatoo din da cijinoo ra, a n'i dii ka ngi dorey jumay. Dogoo din da nga nda nga borey kul *batizandi. ³⁴ A na Pol nda Silas ka žigi ka koy nga hugoo do, a n'i gorandi k'i noo ŋaayan. A jaali kaŋ nga naanay Irkoy, nga nda nga hugoo kul.

³⁵ Kaŋ moo boo, boŋkoyney na wiisiyeyan[§] sanba i ma nee kaŋ i m'i naŋ. ³⁶ Lakkalkaa na šenney [wey] ka too Pol do ka nee: «Boŋkoyney sanba ka nee war ma naŋandi, sohō wa fatta, war ma koy nda baani.» ³⁷ Amma Pol nee i se: «Sohō kaŋ i n'ir kar alžamaa jine bila nda ir ma ciitandi ka zukandi, Rom boro ti ir, i n'ir daŋ kasaa ra. Sohō i ga baa ngi m'ir kaa taray tuguyan ra. Kalaa! Kala i ma kaa ngi hunday k'ir fattandi taray.» ³⁸ Wiisiyewey na šenney ka too boŋkoyney do. I hunbur kaŋ i maa kaŋ Rom boroyan no. ³⁹ I kaa ka alha-naŋ wiri i ga. I n'i fattandi taray k'a wiri i ga i ma koyraa naŋ. ⁴⁰ Kaŋ i fatta kasaa ra, i koy Lidi do. I dii ir armyey, i n'i hoyray, i koy.

[§]16.35 Boroyan no kaŋ ga ašariyaa zurandi boro ga kaŋ ciitandi.

Pol nda Silas koy Tesalonik koyraa ra

17¹ Kaŋ Pol nda Silas bisa nda Anfipolis nda Apoloni koyrawey, i too Tesalonik kaŋ ra Alyahuudey *margahugu foo goo. ² Sanda nga alaadaa, Pol huru i do. *Hunanzamzaari hinza a ga ŧelaŋ i se hayaa ga kaŋ *Citaaboo n'a har. ³ A n'i fahamandi ka cebe i se kaŋ kala *Almasihu ma zarabi, a ma tun bukawey ra. A nee i se: «Isa woo kaŋ ay goo m'a har war se, nga ti Almasihu.» ⁴ Boroyaŋ i ra yadda, i tonton Pol nda Silas ga, ngi, nda Grek jama beeri kaŋ ga Irkoy gana, nda woy cee-kayante booboyaŋ.

⁵ Amma Alyahuudey canse, i na boro laala fooyaŋ zaa furkey ra. I na koyraa borey marga-marga k'i daŋ cere ra. I koy Žason hugoo do k'i ceeci ka koy nda ey jamaa jine. ⁶ Kaŋ i mana duu ey, i na Žason nda armayaŋ cendi ka koy koyraa alwakiiley jine ka kaati ka nee: «Borey wey kaŋ na laboo kul birji, soho ne ra i kaa. ⁷ Žason n'i zumandi nga do, i kul na kokoy beeroo yaamarey hoo ka nee kaŋ kokoy tana goo no kaŋ ti Isa.» ⁸ Jamaa nda koyraa alwakiiley kaŋ maa hayey wey, boŋey naami. ⁹ Žason nda borey jerey na haya noo tolme jina i duu k'i taŋ.

Pol nda Silas koy Beere koyraa ra

¹⁰ Dogoo din da ir armye na Pol nda Silas sanba Beere cijin here. Kaŋ i too, i huru Alyahuudey *margahugoo ra. ¹¹ Borey wey biney baa Tesalonik borey waney, i na Irkoy meeŋenoo dii nda anniya henna. Zaari kul i ga *Citaaboo fesufesu ka dii wala hayey kaŋ ga harandi cimiyaŋ no. ¹² Boro boobo naanay i ra, Grek woy kayanteyaŋ nda aru boobo. ¹³ Amma kaŋ Tesalonik Alyahuudey bay kaŋ Pol goo ma Irkoy meeŋenoo waazu Beere, ngi mo koy no din ka jamaa boŋey naami k'i turandi. ¹⁴ Dogoo din da ir armye na Pol sanba a ma koy teekoo here, amma Silas nda Timote cindi no din. ¹⁵ Borey kaŋ ga Pol dum n'a ka koy hala Aten. Kaŋ i yee, i na Pol dontaa har Silas nda Timote se kaŋ i ma nga gar nda cahāyan. Silas nda Timote koy.

Pol koy Aten koyraa ra

¹⁶ Waatoo kaŋ Pol ga Silas nda Timote batu Aten, a dukur kaŋ a dii takaa kaŋ nda koyraa ga too met nda tooru. ¹⁷ *Margahugoo ra, a ga ŧelaŋ Alyahuudey nda Irkoy ganakey bande, zaari kul mo a ga ŧelaŋ borey bande kaŋ goo farru beeroo ra. ¹⁸ Lakkalkoyniyaŋ kaŋ se i ga nee Epikiri^t nda Istoya boroyaŋ^u, affooyaŋ i ra ŧelaŋ Pol bande. Affooyaŋ nee: «Cin no albuddantaa woo ga nee?» Affooyaŋ mo nee: «A ga hima nda koy waaniyaŋ ga a ga waazu.» I na woo har, zama a ga Isa nda tunyanoo *Alhabar Boryaa waazu. ¹⁹ I n'a ka koy *hoyraykey margaroo do kaŋ se i ga nee Aropaže^w, i nee: «Cawandi taagaa woo kaŋ ni goo m'a tee, ir ga hin ka nga koroo bay wala? ²⁰ Zama n'g'ir mandi hayayaŋ kaŋ ir s'i bay. Ir ga baa ir ma ngi almaganaa bay.» ²¹ Aten borey kul nda yawey kaŋ goo Aten, ngi waatoo kul i s'a tee kala i ga ŧelaŋ wala i ga haŋajer alhabar taagayaŋ se.

²² Pol goo Aropažo^y gamoo ra, a nee: «Aten borey, ay ga dii kaŋ haya kul here war ga koyey gana, ²³ zama waatoo kaŋ ay ga bisa ka war nongu henanantey guna, ay na ba mo sargari tonadoo gar kaŋ ga i hantum ka nee: «Woo mana teendi kala

^t17.18 Boroyaŋ no kaŋ si baa hottay, kaani no i ga ceeci. I ga hongu kaŋ aduŋŋa mma dira nda nga boŋ.

^u17.18 Boroyaŋ no kaŋ ngi se lakkal man'ti kala ka aŧariyawey bay kaŋ ga aduŋŋa dirandi. Boro masi naŋ kaani wala hottay ma ni juwal.

^w17.19 Aropaže man'ti kala tondi hondoo kaŋ goo Aten koyraa ra kaŋ boŋ hoyraykey ga marga. Hoyraykey margaroo din no ma koyraa juwal.

^y17.22 Sorro 19to.

koy kaŋ ir s'a bay se! Hayaa kaŋ war g'a gana bila nda war m'a bay, nga no agay, ay g'a har war se. ²⁴Koyoo kaŋ na aduŋŋa nda haya kul kaŋ goo a ra tee, nga kaŋ ti beenaa nda laboo Koyoo, a si goro huguyaŋ ra kaŋ kabe n'i tee. ²⁵Adamize kabe mo si alhaadimay a se, a ga hima nda a si too haya kul ga, nga kaŋ ga hundi, nda hunsar, nda haya kul noo borey se. ²⁶Boro folloku nda a na adamize dumi kul tee hala i ma goro laboo kul ga. A na waatey nda borey gorodogey diidewey kayandi. ²⁷A nka woo tee hala i ma Irkoy ceeci, i ma dadaba ka Irkoy taaru ka duu a, ba kaŋ se a si mooru ir affoo kul. ²⁸Zama nga ra ir hunaroo goo, nga ra ir puutiroo goo, nga ra ir ga bara, sanda takaa kaŋ nda war donkey affoo nee: «Nda cimi, nga hayroo ti ir.» ²⁹Nda Irkoy hayroo ti ir, ir si hima ka hongu kaŋ koytaray ga hima nda wura, wala nzorfu kaaray, wala tondi, wala haya kaŋ adamize n'a fasal nda nga lakkaloo. ³⁰Irkoy mana boŋbitaraa waatey kabu borey se. Sohō a na yaamar noo adamizey kul se, nongu kul kaŋ ra i goo, i ma *tuubi, ³¹zama a na zaari daŋ kaŋ ra bora kaŋ a n'a kayandi ga hima ka aduŋŋa kul ciiti nda šerretaray. A na tammaasa kaŋ ga kaaray k'a cebe borey kul se k'a tunandi bukawey ra.»

³²Kaŋ borey maa Pol šelaŋ bukawey tunyanoo ga, boroyaŋ n'a kašikaši, affooyaŋ nee: «Han foo ir ga kaa ka haŋajer ma ne šennoo woo ga koyne.» ³³Woo ga, Pol fatta gamey ra. ³⁴Amma boro fooyaŋ denji a ga, i naanay. Denis, Aropažoo^z hoyraykey margaroo boro foo, nda woy foo kaŋ maŋnoo ti Damaris goo borey ra, nda boro tanayaŋ mo.

^z17.34 Sorro 19to.

Pol koy Korent koyraa ra

18¹Woo banda ga, Pol hun Aten, a koy Korent. ²A na Alyahuudu foo gar no din kaŋ maŋoo ti Akilas, Poŋ gandra wane, a mana gay kaŋ a hun Itali, nga nda nga wandoo Prisil, zama Klod^ž nka yaamar kaŋ Alyahuudey kul ma hun Rom. Pol hanga i bande. ³Ngi kul ti goy foo, a cindi i bande ka goy, ngi goyoo man'ti kala hukukum teeyan. ⁴*Hunanzamaari kul Pol ga ŧelaŋ *margahugoo ra Alyahuudey nda Grekey mo bande, nga ŧennoo na boŋey dii.

⁵Waatoŋ kaŋ Timote nda Silas doo ka hun Masedoni, Pol na nga boŋ noo Irkoy meeŧennoo waazuroo se. A ga seedetaray tee Alyahuudey se kaŋ Isa ti *Almasihu.

⁶Amma Alyahuudey si yadda, i ga wowa, Pol ga nga darbawey kokobu ka nee: «War hundey alhakoo goo war ga! Agay ya ga hena. Hō banda ga, dumey kaŋ man'ti Alyahuudu do ay ga koy.» ⁷Pol hun no din, a koy huru aru foo hugoo ra kaŋ maŋoo ti Titiyus Žustus, Irkoy ganakaw no. Nga hugoo sii kala margahugoo jeroo ga. ⁸Margahugoo boŋkoynoo kaŋ ti Krispus naanay ir Koyoo, nga nda nga hugoo kul. Korent boro booboŋay kaŋ maa, naanay, i *batizandi.

⁹Cijin here ir Koyoo nee Pol se bangayyan ra: «Masi hunbur, ŧelaŋ masi dangay, ¹⁰zama agay, ay goo ni bande. Boro kul kaboo si too ni do ka ifutu tee ma ne. Zama ay goo nda jama beeri koyraa woo ra.» ¹¹Pol goro no din jiiri foo nda handu iddu a ga Irkoy meeŧennoo cawandi i game.

¹²Waatoŋ kaŋ ra Galiyoŋ ga tee Akay gandra goforneroo, Alyahuudey tee mee foo ka tun Pol se ka koy nda a alkaaloo jine ¹³ka nee: «Aroo woo goo ma borey boŋey bere i ma Irkoy gana taka ra kaŋ ga *aŧariyaa hoo.» ¹⁴Pol baa ka nga miŋoo feeri kaŋ Galiyoŋ nee Alyahuudey se: «Nda ŧeretaray jaŋay no wala goy futu no, he Alyahuudey, ŧikka sii ay ga haŋajer war se. ¹⁵Amma nda ŧenni ga war ga kakaw, wala maa, wala war boŋ aŧariyaa, w'a guna war hunday, zama agay, ay si baa ya tee hayey wey se ciitikaw.» ¹⁶A n'i gaaray i ma hun ciitidogoo ra. ¹⁷I kul na Sosten dii, margahugoo boŋkoynoo, i n'a kar ciitihugoo ra. Woo kul, Galiyoŋ mana kula.

Pol yee Antiyoŧ

¹⁸Pol na jirbi boobo tee koyne Korent. Woo banda ga, a n'ir armyeŋ naŋ ka harihii zaa ka koy Siiri gandra ra, Prisil nda Akilas goo a bande. A na nga boŋoo cebu Sankre koyraa ra, zama a nka meefur zaa. ¹⁹Kaŋ i too Efez, a n'i naŋ no din. Nga hunday huru *margahugoo ra ka ŧelaŋ Alyahuudey bande. ²⁰Amma kaŋ i n'a wiri a ga a ma goro ngi do ka gay koyne, a mana yadda. ²¹A hun i do, a nee: «Ay goo kaa war do koyne nda Irkoy baa.» A huru harihii ra ka fatta Efez. ²²I kay Sezare, a žigi ka koy ka *Egilizoo^a foo, a doo Antiyoŧ. ²³A na waati tee no din, a koy. A na Galati nda Friži gandra kottu cere bande ka bisa. A na taalibey biney daŋ.

Apolos koy Efez nda Korent

²⁴Alyahuudu foo kaa Efez kaŋ maŋoo ti Apolos, Aleksandiri koyraa boro no. Aru no kaŋ ga wan ŧenni, a ga hanse ka *Citaaboo bay. ²⁵Nga, a nka cawandi ir Koyoo fondaa ra. Nga binoo kul si kala ka ŧelaŋ, ka haya kaŋ ti Isa cawandi nda fondaa. Ka gar Yehiya *batizeyanoo de no a g'a bay. ²⁶A ŧintin ka ŧelaŋ nda naanay *margahugoo ra. Kaŋ Prisil nda Akilas maa a se, i n'a dii ngi do ka [Irkoy] fondaa faahamandi a se nda fondo henna. ²⁷A baa nga ma koy Akay, ir armyeŋ hantum taalibey se k'i hoyray i m'a kubay henna. Kaŋ a too, a hanse ka borey kaŋ Irkoy *anneemaa ra i naanay faaba. ²⁸Alžamaa jine a ga Alyahuudey kakaw nda saha ka cebe i se Citaaboo ra kaŋ Isa ti *Almasihu.

^ž18.2 Zamnaa 11.28.

^a18.22 A ga hima ka tee Žerizalem Egilizoo.

Pol koy Efez koyraa ra

19¹Kaŋ Apolos goo Korent, Pol bisa nda *Azi gandaa tondi hondey, a doo ka kaa Efez. A na taalibi fooyanŋ gar no din. ²A nee i se: «Waatoo kaŋ war naanay, war duu *Hundi Henanantaa wala?» I nee a se: «Ir mana maa mo wala Hundi Henanante goo.» ³Pol nee: «Adiši *batizeyan foo nda war batizandi?» I nee: «Yehiya batizekaa wanoo.» ⁴Pol nee: «Batizeyanoo kaŋ Yehiya n'a tee man'ti kala *tuubiyani batizeyanoo. A nka nee jamaa se i ma naanay boraa kaŋ ga kaa nga dumaa ga, maanaa Isa.»

⁵Kaŋ i maa ţenney wey, i batizandi ir Koyoo Isa maanoo ga. ⁶Pol na kabe fur i ga, Hundi Henanantaa zunbu i boŋ, i ţintin ka ţelaŋ ţenni dumi fooyanŋ ra, i na annabitaray tee. ⁷I kul man'ti kala aru woy cindi hinka (12) cine.

⁸Pol huru *margahugoo ra, a ga ţelaŋ nda naanay handu hinza, a ţelaŋ i bande k'i yaddandi Irkoy *Laamaa hayey. ⁹Amma boroyanŋ i ra na boŋţenday, i tee turanteyanŋ, i g'ir Koyoo fondaa kaynandi alţamaa jine. Pol hibi i ga, a na taalibey yeeti jere ga ka ţelaŋ i bande zaari kul Tiranus lokkol hugoo ra. ¹⁰Woo teendi jiiri hinka, hala nongu kaŋ ra Azi gandaa borey kul maa ir Koyoo meeţennoo, a ma tee Alyahuudu wala Grek.

Sewa iz'arey ceeci ka ganjiyanŋ gaaray

¹¹Irkoy na kayfi beeriyani tee nda Pol kabey ¹²hala nongu kaŋ ra ba zaara-ize wala goydarbay kaŋ tuku nga gaahamoo ga, borey g'i ka koy k'i daŋ wircikoyney ga, wircoo ga ben i ga, ganjey ga hun i ra. ¹³Alyahuudey kaŋ ga yaara-yaara ka ganjey kaa borey ra, ceeci k'ir Koyoo Isa maanoo cee borey ga kaŋ ra ganji goo, i nee: «Isa maanoo kaŋ nda Pol ga waazu ga, ay nee war ma koy!» ¹⁴Borey kaŋ ga woo tee man'ti kala Alyahuudey *sargari juwalkey jineboro kaŋ se i ga nee Sewa, nga iz'aru iyee. ¹⁵Ganjoo zaabi ka nee i se: «Ay ga Isa bay, ay ga boraa kaŋ ti Pol bay, amma war, war ti may?» ¹⁶Boraa kaŋ ra ganjoo goo gum i boŋ ka hin i kul k'i ţilla hala nongu kaŋ ra i gaa koonu, i maray, i zuru ka hun hugoo din ra. ¹⁷Woo tee haya kaŋ borey kul kaŋ goro Efez g'a bay, Alyahuudey nda Grekey. I kul hunbur, ir Koyoo Isa maanoo ga beerandi.

¹⁸Borey kaŋ naanay, ibooboyanŋ i ra kaa borey jine ka ţelaŋ ngi boŋ teegoyey ga, ka hayey har kaŋ ngi cindi k'i tee. ¹⁹Borey kaŋ cindi ka tee kottekoyni, ibooboyanŋ i ra kate kotte tiirawey borey kul jine k'i ton. Tiirawey, laasaabu ra ngi hayoo ga koy too nzorfu kaaray tamma boŋ zenber woyguu (50.000). ²⁰Hini beeroo woo nda ir Koyoo meeţennoo ga tonton, a ga nga gaaboo cebe.

Tureyanoo kaŋ tee Efez

²¹Kaŋ wey teendi ka ben, Pol kayandi nga lakkaloo ra^b nga ma bisa Masedoni nda Akay gandaa ra ka koy Ŵerizalem. A nee: «Nda ay koy no din, a nka tilasu ya koy dii Rom mo.» ²²A na nga faabakaw hinka sanba Masedoni, Timote nda Erast. Nga hunday cindi *Azi ka waati tee no din.

²³Alwaatoo woo ra, laazaaba beeri tee ir Koyoo fondaa maaganda se, ²⁴zama boro foo kaŋ se i ga nee Demetris kaŋ ti garaasa, nga no ma Artemis^c tooru hugey hanse nda nzorfu kaaray. Demetris bande kabe goyteerey ga hanse ka duu haya. ²⁵A n'i marga, ngi nda borey kaŋ goo goymee foo. A nee: «Arey, war ga bay kaŋ ir almanoo kul man'ti kala goyoo woo. ²⁶War ga dii, war ga maa kaŋ man'ti Efez hinne ra, amma a ga hima nda ba Azi kul ra Pol din na alţama boobo naanayandi

^b19.21 Pol kayandi nga lakkaloo ra, Grek ţenni ra, almaganaa faa ti Pol kayandi Irkoy Hundoo albarkaa ra.

^c19.24 Artemis, tooru no kaŋ ga woy maa goo.

ka boŋey bere ka nee kaŋ hayey kaŋ borey kabey n'i tee man'ti koyyaŋ. ²⁷ Man'ti ir goyoo addawlaa hinne no ma hin ka hasara, amma ir koy woy beeroo Artemis ŋaarayhugoo hunday masi koy tee yaada. Ir koyoo kaŋ Azi kul nda laboo kul g'a beerandi maanoo masi kaa ka dere.»

²⁸ Kaŋ i maa ŋenney wey, i too met nda futay, i kaati ka nee: «Artemis kaŋ ti Efez borey koyoo ga beeri!» ²⁹ Koyraa kul ka ŋaami cere ra. Borey tee mee foo, i koy tiyaatar hugoo do. I na Pol hangasiney kaŋ ngi nda a ga naaru kaŋ ti Masedoni boroyaŋ, Gayus nda Aristark ka koy ngi bande. ³⁰ Pol baa nga ma koy jamaa game, amma taalibey mana yadda a ma koy. ³¹ Azi gandaa boro beeriyaŋ kaŋ ti Pol cereyaŋ na dontokaw sanba a do kaŋ ngi g'a wiri a ga a masi kaa tiyaatar hugoo here. ³² Affooyaŋ ga kaati ka nee woo, jerey ga kaati ka nee woo, zama margaroo ŋaami, i mana yee ka bay haya kaŋ se ngi marga. ³³ Jamaa ra boroyaŋ na alhabar daŋ Aleksander ra kaŋ Alyahuudey n'a tuti jine. Aleksander na kaboo ka silbay foo tee, a baa nga ma faasa nga boŋ se jamaa jine. ³⁴ Amma kaŋ i bay Alyahuudu no, i kul kaati cere bande guuru hinka cine ka nee: «Artemis kaŋ ti Efez borey koyoo ga beeri!»

³⁵ Koyraa hantumkaa na jamaa dangayandi, a nee: «Efez borey, may ti bora a kaŋ si bay kaŋ Efez koyraa ti Artemis kaŋ ti iberoo ŋaarayhugoo lakkalkaa, nga nda nga assuura^d kaŋ ti tooru kaŋ kaŋ ka hun beenaa ra? ³⁶ Kakaw sii hayey wey ra, a ga hima war ma tabati, war masi haya kul tee nda mookonnay. ³⁷ War kate arey wey ka gar i mana haya kul hasara ŋaarayhugoo ra, i man'ir koy woy beeroo mo wow. ³⁸ Nda Demetris nda kabe goyteerey kaŋ goo a bande ga baa ngi ma boro daŋ haya ra, ciitey zaariyaŋ goo no, goforneryaŋ goo no, i ma ŋennoo daŋ i jine. ³⁹ Nda haya goo no kaŋ war g'a wiri kaŋ man'ti woo, a ma hansandi jineborey margaroo jine. ⁴⁰ Ir si jaŋ ka ciyandi ŋaamiyanoo kaŋ teendi hō sabbu se, zama ir sii nda addalil kul kaŋ se ir na margaroo woo tee.» Kaŋ a na woo har ka ben, a na jamaa naŋ i ma koy.

^d19.35 Tondi boro no kaŋ Artemis ganakey ga nee a ga hima nda Artemis, beenaa ra a hun.

Naarumaa kaŋ Pol n'a tee Masedoni nda Gres gandaa ra

20¹ Waatoo kaŋ tureyanoo ben, Pol ciya kate taalibey se i ma kaa, a n'i hoyray. Woo banda ga, a n'i hoy baani ka hun no din ka koy Masedoni. ²A bisa nda laamawey din ka taalibey hoyray nda šenni booboyaŋ. Woo banda ga, a koy Gres gandaa ra. ³A na handu hinza tee no din. A baa nga ma harihii zaa ka koy Siiri gandaa ra, amma waatoo kaŋ Alyahuudey anniyaŋfutay a ga, a kayandi nga ma yee nda Masedoni here. ⁴Borey kaŋ goo a bande ti: Sopater kaŋ ti Beere koyraa boro, Pirus iz'aroo no, nda Aristark nda Sekundus kaŋyaŋ ti Tesalonik boroyaŋ, nda Gayus kaŋ ti Derbe boro, nda Timote, nda Tišik nda Trofim kaŋ ti *Azi boroyaŋ. ⁵Wey din koy ir jine k'ir batu Trowas. ⁶Amma ir, ir mana harihii zaa ka hun Filipi kala jirbi hinka *Takulawey kaŋ ra dolobiri sii jingaroo banda ga. Jirbi guu banda ga, ir toor'ey Trowas. Ir goro no din jirbi iyye.

Naarumaa kaŋ Pol n'a tee Trowas

⁷Jirbiyyaa zaari jinaa^e, ir marga ka takulaa dunbu. Pol kaŋ ga hima ka dira subaa ra n'i waazu, za a ga šelaŋ hala cijinoo gamoo ra. ⁸Fitilla boobo goo soorohugoo kaŋ ra ir cindi ka marga. ⁹Aru sooga foo kaŋ maŋnoo ti Etiš cindi ka goro sooraa funeetaraa ra. Jirbi komante n'a zaa kaŋ Pol gay a ga šelaŋ, aru soogaa jirboo ra, a kaŋ ka hun sooro hinzantoo boŋ hala ganda. I na jer, i gar a buu. ¹⁰Pol zunbu ganda, a na nga boŋ warra a ga k'a dii nga gandoo ra ka nee: «War lakkaley masi tun, nga hundoo goo a ra.» ¹¹Waatoo kaŋ Pol žigi koyne, a na takulaa dunbu, a ŋaa, a cindi a ga šelaŋ hala alfazar. Woo banda ga, a koy. ¹²I kate zankaa, a ga huna, biney hanse ka yay.

Naarumaa kaŋ Pol n'a tee ka hun Trowas ka koy Mile

¹³Ir jin ka harihii zaa ka koy Asos kaŋ ra ir ga hima ka Pol zaa, zama a nka kayandi kaŋ cee nda nga ga koy. ¹⁴Waatoo kaŋ a n'ir kubay Asos, ir n'a zaa ka koy Mitilen. ¹⁵Ir na harihiyoo zaa ka hun no din ka koy. Subaa ra, ir too Šiyo tenje. Subasiyoo ra, ir too Samos. Zaaroo din banda ga, ir too Mile. ¹⁶Pol kayandi nga masi huru Efez, nga masi koy waati beeri tee *Azi. Za a mma cahā, nda a ga hin ka tee *Pantekotoo hane ma nga gar Žerizalem.

Pol šelaŋ Efez Egilizoo boro beerey se

¹⁷Ka gar Pol goo Mile, a donto Efez ka *Egilizoo boro beerey cee. ¹⁸Kaŋ i kaa a do, a nee i se: «Za zaari jinaa kaŋ ay n'ay cewoo daŋ *Azi gandaa ra, war ga takaa bay kaŋ nda ay goo war bande, waati kul, ¹⁹ay g'ir Koyoo gana haya kul ra nda boŋ yeeti gandayan, nda mundayyaŋ, nda siiyaŋ kaŋ ay dii ey Alyahuudey anniya futawey ra. ²⁰Ay mana haya kul tugu kaŋ ga hin ka war nafa. Ay na war waazu ka war cawandi, jamaa jine nda hugey ra ²¹ka seedetaray tee Alyahuudey nda Grekey se i ma *tuubi ka koy Irkoy ga ka naanay ir Koyoo Isa *Almasihu. ²²Sohō nga ne, Irkoy *Hundoo n'ay gaabi, ay ga koy Žerizalem bila nda ya bay hayey kaŋ ga kaa ka tee ay ga. ²³Hayaa de kaŋ ay g'a bay ti koyra kul kaŋ ra ay too, Hundi Henanantaa g'ay bayrandi gaalawey nda zarabey kaŋ g'ay batu. ²⁴Amma ay hunaroo si tee ya ne baffoo, ya hin k'ay diraa de benandi nda goyoo kaŋ ay duu a ir Koyoo Isa Almasihu ga, ka Irkoy *anneemaa *Alhabar Boryaa seedetaraa tee.

²⁵Sohō nga ne, ay ga bay kaŋ war kul, borey kaŋ game ay na Irkoy *Laamaa šennoo waazu ka bisa, war si yee ka dii agay ndumoo. ²⁶Woo se hō ay g'a bayrandi war se kaŋ ay ga henan, boro kul hundoo alhakoo sii ay ga, ²⁷zama ay na Irkoy ibaayoo kul har war se, ya na baffoo tugu. ²⁸Wa war boŋ hawgay, war

^e20.7 Boro fooyaŋ mma nee asibtoo no, affooyaŋ ga nee alhadoo no.

ma feeji kuroo kul hawgay kaŋ se Hundi Henanantaa na war tee jinehun, ka Irkoy Egilizoo kur kaŋ a n'a day nda nga boŋ *Iz'aroo kuroo. ²⁹ Agay, ay ga bay kaŋ ay koyyanoo banda ga, ganjihansi futuyan ga huru war gamey ra kaŋ si feeji kuroo naŋ. ³⁰ Boroyan ga tun war hunday ra ka taariyan cawandi hala ngi ma duu ka taalibey bere i ma hanga ngi bande. ³¹ Woo se war ma hanna cijin nda zaari, war ma hongu kaŋ jiiri hinza, cijin nda zaari ay mana fay nda ay ga war affoo kul hoyray nda munday.

³² Sohō ay ga war talfi Irkoy ga, nda nga anneemaa ŝennoo^f ga kaŋ ga hin ka war tabatandi ka war noo hayey kaŋ war g'i tubu, war nda borey kul kaŋ na ngi boŋ daŋ jere ga Irkoy se. ³³ Ay mana boonay boro kul nzorfoo, wala nga wuragoo, wala nga darbaa. ³⁴ War hunday ga bay kaŋ ay kabey wey nda ay goy ka agay nda ay hangasiney almuraadey hanse. ³⁵ Ay n'a cebe war se nongoo kul here kaŋ nda boro goy nda takaa woo ma talkey faaba, ir ma hongu ŝenney kaŋ ir Koyoo Isa hunday n'i har, a nee: «Gomni goo nooyan ra ka bisa duuyan.»

³⁶ Kaŋ Pol na ŝenney wey har ka ben, a sonbu kanjey ga, nga nda borey kul kaŋ goo a bande, a na Irkoy ŋaaray. ³⁷ Borey kul hēe, i hēe, i gum Pol jindoo ga k'a summu. ³⁸ Hayaa kaŋ hanse ka biney maray man'ti kala ŝennoo kaŋ Pol n'a har kaŋ ti i si yee ka dii nga ndumoo. I n'a dum hala harihiyoo do.

Pol naaru ka koy Žerizalem

21 ¹Kaŋ ir nda ey na cere naŋ, ir na harihii zaa ka šerre Kos. Subaa ra, ir koy Rodos. Ir hun no din ka koy Patara. ²Ir na harihii foo gar kaŋ ga koy Fenisi, ir huru a ra ka koy. ³Waatoo kaŋ ir man Šipir, ir n'a naŋ ir kabe waawaa ga ka hun ka koy Siiri here ka koy fandi Tir, zama no din no hiyoo ga hima ka nga jinaa zumandi. ⁴Ir na taalibey gar no din, ir na jirbi iyee tee no din. I nee Pol se Irkoy *Hundoo albarkaa ra a masi žigi ka koy Žerizalem. ⁵Waatoo kaŋ jirbi iyaa timme, ir na fondaa zaa, i kul n'ir dum, ngi woyey nda zankey ka koy hala koyraa dumaa ga, ir sonbu ir kanjey ga haroo miŋoo ga ka Irkoy ŋaaray. ⁶Waatoo kaŋ ir na cere hoy baani ka ben, ir huru harihiyoo ra, ngi, i yee ngi do.

⁷Kaŋ ir goo m'ir diraa benandi, ir hun Tir ka koy Petolomayis. Ir n'ir armyey foo kaŋ goo no din, ir na zaari foo tee i do. ⁸Subaa ra, ir hun no din, ir koy Sezare. Ir koy Filip kaŋ ti *Alhabar Boryaa harkaw hugoo ra. A goo aru iyaa ra kaŋ suubandi. Ir zunbu a do. ⁹Woo gar a goo nda ize woy boro taaci kaŋ si aru bay, i ga annabitaray tee. ¹⁰Ir na jirbi boobo tee no din, annabi foo kaŋ maapoo ti Agabus doo ka hun Žude. ¹¹A kaa ir do, a na Pol gamahawoo zaa, a na nga cewey nda nga kabey haw, a nee: «Hayaa ne kaŋ Hundi Henanantaa n'a har, a nee: «Boraa kaŋ wane gamahawoo woo, Alyahuudey g'a haw nda takaa woo Žerizalem, i g'a daŋ kabeyan ra kaŋ man'ti Alyahuudu.» ¹²Kaŋ ir maa šenney wey, ir nda borey mo kaŋ goo no din, ir na Pol suurandi a masi žigi ka koy Žerizalem. ¹³Amma Pol zaabi ka nee: «Macin se war ga hēe k'ay binoo hasara? Zama agay, ay soolu ya hawandi, man'ti ya hawandi hinne, amma ya buu mo Žerizalem ir Koyoo Isa maapoo maaganda se.» ¹⁴Kaŋ a wanji ka yadda ir se, ir fay nda a, ir nee: «Ir Koyoo ibaayoo ma tee.»

¹⁵Jirbey din banda ga, ir n'ir jinawey marga, ir žigi ka koy Žerizalem. ¹⁶Sezare taalibey mo ra boroyan hanga ir bande k'ir ka koy boro foo kaŋ do ir ga hima ka zunbu. Maapoo ti Manasoŋ, Šipir boro no, a gay a ga tee taalibi.

Pol koy Žak foo

¹⁷Kaŋ ir too Žerizalem, ir armyey n'ir kubay henna nda ŋaali. ¹⁸Nga subaa ra, Pol n'ir ka koy Žak hugoo do, *Egilizoo boro beerey mo kaa no din. ¹⁹Pol n'i foo jina a duu ka hayey filla affoo-foo kaŋ Irkoy n'i tee nda nga goyoo dumey kaŋ man'ti Alyahuudu game. ²⁰Kaŋ i maa a se, i na Irkoy beerandi. I nee Pol se: «Ir armaa, n'ga dii Alyahuudu zenber-zenberey kaŋ naanay, i kul ga hanse ka *ašariyaa dii. ²¹Ka gar i nka maa kaŋ ni mma Alyahuudey kul kaŋ goo gandawey jerey ra cawandi ka nee i ma Musa ašariyaa naŋ, i masi ngi izey daŋbangu, i masi dira nda alaadawey. ²²Macin no ir m'a tee? Šikka sii a ra, i ga maa kaŋ ni kaa ne ra. ²³Adiši hayaa tee kaŋ ir g'a har ma ne. Aru taaci goo ir ra kaŋ na meefur zaa. ²⁴I dii, war ma koy henan cere bande. Ma bana i se hala ngi boŋey ma duu ka cebandi. Woo ra borey kul ga bay kaŋ hayey kul kaŋ ngi maar'ey ni ga man'ti kala taari de. I ma bay kaŋ ni mo, n'ga ašariyaa dii. ²⁵Dumey kaŋ man'ti Alyahuudu kaŋ naanay, ir waafaku ka hantum i se kaŋ i ma ngi boŋ hawgay i masi hayey ŋaa kaŋ sargandi toorey maapney ga, nda kuri ŋaayan, nda haya kaŋ kootandi ka buu, nda woy nda aru izefututaray ga.»

²⁶Pol na arey ka koy nga bande. Subaa ra, a na nga boŋ henanandi i bande, a huru Irkoy *hugu beeroo ra ka hanoo har kaŋ ra ngi henanandiyanoo jirbey ga timme nda hanoo kaŋ ngi affoo kul sargaroo ga teendi.

Pol diyandi Irkoy hugu beeroo ra

²⁷Kaŋ jirbi iyaa ga baa ka ben, *Azi Alyahuuduyan dii Pol Irkoy *hugu beeroo ra, i na jamaa kul turandi i m'a dii. ²⁸I kaati ka nee: «Izirayel borey, wa faaba,

bora ti woo kaŋ ga borey kul cawandi nongoo kul ra, ka konna Izirayel borey, nda *ašariyaa, nda nongoo woo. Koyn mo a na Grekey daŋ Irkoy hugu beeroo ra ka nongu henanantaa din žiibandi.»²⁹ I nka bay ka dii koyraa ra Efez bora kaŋ se i ga nee Trofim goo Pol bande, nga i mma nee kala Pol nka koy nda a Irkoy hugu beeroo ra.³⁰ Koyraa kul ka tun cere ra, jamaa marga. I na Pol dii k'a cendi k'a ka fatta Irkoy hugu beeroo ra, dogoo din da hugoo miŋey daabandi.³¹ Kaŋ i ceeci ngi m'a wii, alhabaroo too soojey boŋkoyni beeroo do kaŋ Žerizalem kul ka birji cere ra.³² Dogoo din da a na soojeyaŋ nda jalakoyniyaŋ zaa ka zuru ka doo i do. Za kaŋ borey dii sooje boŋkoyni beeroo nda soojey, i fay nda ka Pol kar.³³ Waatoo kaŋ boŋkoynoo too i do, a na Pol dii, a na yaamar noo kaŋ i m'a haw nda guuru karfu hinka jina a duu ka hāa wala may no, macin ti hayaa kaŋ a n'a tee.³⁴ Amma jamaa ra, affooyaŋ ga kaati ka nee woo, jerey ga kaati ka nee woo. Kaŋ a mana hin ka duu šenni naanayante kul tureyanoo maaganda se, a na yaamar noo i ma Pol ka koy soojey hugoo do.³⁵ Waatoo kaŋ Pol too žigidogoo tintimey ga, kala soojey n'a zaa jamaa gaaboo maaganda se,³⁶ zama jamaa kul hanga ey ka kaati ka nee: «W'a wii!»

Pol kay ka faasa nga boŋ se Alyahuudey jine

³⁷ Waatoo kaŋ ra i ga baa ka Pol daŋ soojey hugoo ra, a nee sooje boŋkoyni beeroo se: «Ay ga hin ka šenni foo har ma ne wala?» A nee: «Adiši n'ga wan Grek šenni?»³⁸ Man'ti Misira bora ti ni kaŋ a mana gay, a na tureyan tunandi ka turante boro zenber taaci (4.000) ka koy saajoo ra?»³⁹ Pol nee: «Alyahuudu ti agay, Tars kaŋ goo Silisi gandaa ra, koyra beeroo din ize ti agay. Ay g'a wiri ni ga, naŋ ya šelaŋ jamaa se.»⁴⁰ Waatoo kaŋ boŋkoynoo na Pol naŋ a ma šelaŋ, Pol kay žigidogoo tintimey ga, a na kaboo ka silbay foo tee jamaa se. Nongoo kul tee sōy. A šelaŋ i se Ebere šenni ra ka nee:

22¹ «Arma arey nda ay baabey, wa maa hayaa kaŋ ay ga baa y'a har war se ka faasa ay boŋ se.»² Kaŋ i maa Ebere ŝenni ra a ga ŝelaŋ ngi se, ngi dangayyanoo yee ka tonton. Pol nee: ³ «Alyahuudu ti agay, ya na hayandi kala Tars kaŋ goo Silisi ganda ra, amma koyraa woo ra ay biirandi. Gamaliyel cewey cire ay caw. A n'ir baabey *ašariyaa cawandi ya ne nda takaa kaŋ nda a ga hima. Ay ga hanse ka Irkoy hayey dii sanda takaa kaŋ war goo m'a tee hō. ⁴ Ay na borey kaŋ goo fonda woo ga gurzugay hala buuyan ga. Ay na arey nda woyey mo haw k'i noo i m'i daŋ kasawey ra. ⁵ *Sargari juwalkey jineboraa hunday nda boro beerey margaroo kul ga tee ya ne seede. Ay duu i ga mo batagayan k'i ka koy ir armyey do. Ay naaru ka koy Damas ka borey haw kaŋ goo no din ka kate ey Žerizalem i ma zukandi.»

Pol ga nga tuubiroo deede

(Teegoyev 9.1–19; 26.12–18)

⁶ «Kaŋ ay goo ma naaru, ay ga baa ka too Damas, zaarikay dimma ga, kaŋ dogoo din da gaay beeri hun beenaa ra, a n'ay kuubi k'ay bere. ⁷ Ay kaŋ ganda, de ay ga maa jinde kaŋ ga nee ya ne: «Sol, Sol, macin se ni, n'g'ay gurzugay?» ⁸ Ay zaabi ka nee: «May ti ni, ay Koyoo?» A nee ya ne: «Agay ti Isa Nazaret bora kaŋ ni, n'g'a gurzugay.» ⁹ Borey kaŋ goo ay bande dii gaayoo, amma i mana maa bora kaŋ ŝelaŋ ya ne jindoo. ¹⁰ Ay nee: «Ay Koyoo, macin no ay ga hima k'a tee?» Ay Koyoo nee ya ne: «Tun ma koy Damas, no din ra i ga hayey kul filla ma ne kaŋ yaamarandi m'i tee.» ¹¹ Ay si dii koyne, gaayoo annuuraa maaganda se. Borey kaŋ goo ay bande n'ay kaboo dii k'ay gongu ka koy Damas.

¹² Aru foo goo no din kaŋ se i ga nee Ananiyas, Irkoy hunburkaw no, a ga *ašariyaa dii, Alyahuudey kul kaŋ goo no din ga seedetaray henna tee a ga. ¹³ A kaa ay do ka kay ay jeroo ga, a nee ya ne: «Ag'armaa Sol, ni moyey ma yee ka dii.» Waatoo din da, ay moyey yee ka dii, ay dii Ananiyas. ¹⁴ A nee: «Ir baabey Koyoo na ni kayandi hala ma nga ibaayoo bay, ma dii Boro Šerrantaa, ma maa ŝenniyay mijoo ra. ¹⁵ Zama n'ga tee a se seede, adamizey kul do, hayey kaŋ ni dii ey nda wey kaŋ ni maar'ey se. ¹⁶ Sohō macin no n'ga batu? Tun ma *batizandi, ni zunubey ma tuusandi ka hun ni ga k'ir Koyoo maŋoo cee.»

Pol ga takaa deede kaŋ nda nga sanbandi

borey do kaŋ man'ti Alyahuudu

¹⁷ «Waatoo kaŋ ay yee Žerizalem, ay goo ma Irkoy ŋaaray Irkoy *hugu beeroo ra kaŋ ay dii bangayyan. ¹⁸ Ay dii ir Koyoo, a nee ya ne: «Tanba, ma cahā ka hun Žerizalem, zama seedetaraa kaŋ n'g'a tee ay ga, i si yadda a ga.» ¹⁹ Ay nee: «Ay Koyoo, ngi hunday ga bay kaŋ agay, ay cindi ka hun *margahugu foo ra ka huru affoo ra ka borey kaŋ ga naanay ni daŋ kasaa ra k'i kar. ²⁰ Waatoo kaŋ i na ni seedaa Etiyen wii, kuroo mun, agay hunday goo no, ay yadda hayaa ga kaŋ teendi, ay na borey kaŋ g'a wii darbawey lakka.» ²¹ A nee ya ne: «Koy, zama agay, ay ga ni sanba nongu mooro ra dumey do kaŋ man'ti Alyahuudu.»

Pol bayrandi kaŋ Rom bora ti nga

²² Jamaa na haŋajer Pol se hala ka too ŝennoo woo ga jina i na jinde jer ka nee: «Wa aroo woo kaa aduŋna ra, a si hima ka huna!» ²³ I cindi i ga kaati, i ga ngi darbawey warra, i ga laboo say hewoo bande ka ngi futuyanoo cebe. ²⁴ Sooje boŋkoyni beeroo na yaamar noo kaŋ i ma Pol ka koy soojey hugoo do k'a barzu hala a ma duu ka hayaa bayrandi kaŋ se jamaa ga kaati ka konna a. ²⁵ Waatoo kaŋ i ga Pol haw barzuyanoo se, a nee jalakoynoo kaŋ goo nga jeroo ga se: «War goo nda fondo ka Rom boro barzu kaŋ mana ciitandi wala?» ²⁶ Za jalakoynoo maa ŝennoo

woo, nga no a koy a deede nga boŋkoynoo se ka nee: «Macin no n'g'a tee? Zama aroo din, Rom boro no.» ²⁷ Sooje boŋkoyni beeroo kaa Pol do ka nee a se: «Ay bayrandi, Rom boro ti ni wala?» A nee: «Ayyo.» ²⁸ Boŋkoynoo nee koyne: «Agay, nooru beeri no ay n'a kaa ka duu koyra-izetaraa woo.» Pol nee: «Agay binde nka hayandi nda a.» ²⁹ Dogoo din da borey kaŋ ga hima k'a hãa hibi a ga, boŋkoynoo mo hunbur waatoo kaŋ a bay Rom boro ti Pol, de mo nga n'a haw.

Pol daŋandi hoyraykey margaroo jine

³⁰ Subaa ra, sooje boŋkoyni beeroo baa nga ma hakiika ka bay hayaa kaŋ se Alyahuudey na Pol wurru. A n'a feeri, a na yaamar noo kaŋ *sargari juwalkey jineborey nda *hoyraykey margaroo kul ma cere marga. A na Pol zumandi, a n'a kayandi i jine.

23¹ Pol na nga moyey kanji *hoyraykey margaroo ga, a nee: «Arma arey, ay binoo ga kani dabay hala hō ay Irkoy ganayanoo ra.»² *Sargari juwalkey jineboraa kanj ti Ananiyas yaamar kanj borey kanj goo jeroo ga m'a kar mijoo ga.³ Waatoo din Pol nee a se: «Irkoy ga ni kar, ni kanj ga hima nda cete kanj kaarayandi^g. Ni goo ma goro ne ra k'ay ciiti nda *ašariyaa, n'ga nee i m'ay kar, ka gar woo ti ašariyaa hooyan!»⁴ Borey kanj goo jeroo ga nee: «Irkoy sargari juwalkey jineboraa no n'g'a wow?»⁵ Pol nee: «Ya na bay, ag'armey wala sargari juwalkey jineboraa no, zama a hantumandi *Citaaboo ra ka nee: «Masi ifutu har ni jamaa boŋkoynoo ga.»^h»⁶ Pol ga bay kanj margaroo jere foo ti *Sadusiyenyanj, amma jere faa ti *Fariziyenyanj. A kaati hoyraykey margaroo game ka nee: «Arma arey, Fariziyen ti agay, Fariziyen k'ay hay. Boraa kanj ga Izirayel ga naata nda bukawey tunyanoo maaganda se [agay], ay goo ma ciitandi.»⁷ Waatoo kanj a na woo har, kakaw huru Fariziyeney nda Sadusiyeney game, jamaa zamna.⁸ Zama Sadusiyeney ga nee kanj tunyanoo si bara, almalayka si bara, hundi si bara, amma Fariziyeney ga nee kanj i kul ga bara.⁹ Hooloo beeri tee, Citaaboo baykawayan kanj goo Fariziyeney kondaa ra tun ka kakaw beeri tee, i nee: «Ir mana dii aroo woo ga haya futu kul, amma nda hundi wala almalayka šelanj a se...»¹⁰ Kakaa beeri ka tonton, sooje boŋkoyni beeroo hunbur i ma Pol dunbu-dunbu, a na soojey margaroo yaamar, i ma zunbu k'a kaa gamey ra k'a ka koy soojey hugoo ra.

¹¹ Cijinoo din ra, ir Koyoo kay Pol jeroo ga ka nee a se: «Bine tee, takaa kanj nda n'na seedetaray tee ay hayey ga Žerizalem, takaa din da kala ma seedetaray tee ay hayey ga Rom mo ra.»

Alyahuudey hawandifutay Pol ga

¹² Suba subbaahoo ra, Alyahuudey hawandifutay, i na žeeyan beeri tee kanj ngi si ŋaa ngi si haŋ hala waati kanj ngi na Pol wii.¹³ Borey kanj na hawandifutaa woo tee bisa boro woytaaci (40).¹⁴ I koy *sargari juwalkey jineborey nda boro beerey do ka nee: «Žeeyan beeri no ir n'a tee kanj haya kul si huru ir mijey ra kala waati kanj ir na Pol wii.¹⁵ Sohō war nda *hoyraykey margaroo ma nee sooje boŋkoyni beeroo se a ma Pol zumandi war se hala war ma hanse ka nga šennoo takaa guna, ir hunday soolu ir m'a wii za a mana man kate ne.»

¹⁶ Pol woymaa iz'aroo maa hawandifutaa, a koy huru soojey hugoo ra k'a har Pol se.¹⁷ Pol ciya jalakoyini foo se, a nee: «Aru soogaa woo ka koy sooje boŋkoyni beeroo do, zama a goo nda a se šenni foo.»¹⁸ A n'a dii k'a ka koy boŋkoynoo do, a nee: «Kasa-izoo kanj se i ga nee Pol ciya ya ne k'a wiri ay ga ya koy nda ni do aru soogaa woo kanj goo nda ni do šenni.»¹⁹ Boŋkoynoo n'a dii nda kaboo k'a ka koy jere ga k'a hāa ka nee: «Macin no n'ga baa m'a har ya ne?»²⁰ A nee: «Alyahuudey waafaku, ngi ma ni ŋaaray suba ma Pol zumandi hoyraykey margaroo jine, a ma tee sanda ngi mma baa ngi ma nga misoo hāa ka faham kaaray.²¹ Ni, masi yadda i se. I bisa boro woytaaci (40) kanj hawandifutay a ga. I na žeeyan beeri tee kanj ngi si ŋaa ngi si haŋ nda man'ti ngi nka Pol wii. Sohō i soolu, i si haya kul batu kala ma ni jindoo noo.»²² Boŋkoynoo na aru soogaa yaamar ka nee: «Masi nee boro kul se kanj n'na šennoo woo har ya ne!» A n'a naŋ a ma koy.

Pol sanbandi Sezare

²³ Sooje boŋkoyni beeroo ciya boro hinka se jalakoyney ra, a nee: «Wa sooje zangu hinka (200) soolu k'i ka koy Sezare, nda bari kaarukaw woyey (70), nda yaajikarkaw zangu hinka (200). War ma koy nda ey za cijinoo guuru yagga ga.²⁴ War ma kaarumayanj soolu, nga ra war ga Pol žigandi a boŋ k'a ka koy bila

^g23.3 Matiyu 23.27.

^h23.5 Fattaroo 22.27.

albasi Feliks do kaŋ ti goforneroo.»²⁵ Woo banda ga, a na batagaa woo hantum ka nee:

²⁶ «Klod Lisiyas ka batagaa woo hantum ka ni foo, goforner beeroo Feliks!
²⁷ Alyahuudey na aroo woo dii, i baa ngi m'a wii, agay nda soojey koy a taa i kone, zama ay maa kaŋ Rom boro no. ²⁸ Zama ay baa ya hayaa bay kaŋ se i n'a torce, ay n'a zumandi ngi *hoyraykey margaroo jine. ²⁹ Ay gar kaŋ ngi *ašariyaa do a ga too, woo se i n'a torce, woo kul, a mana haya kul tee kaŋ ga hima nda buuyan wala gaalayan. ³⁰ Waatoo kaŋ ay maa anniya futaa kaŋ Alyahuudey n'a haw aroo woo ga, dogoo din da ay n'a sanba ni do. Borey kaŋ ga daŋ a ga mo ay n'i yaamar i ma hayey har ma ne kaŋ se i n'a torce.»

³¹ Soojey na hayey tee nda takaa kaŋ nda a yaamarandi i se, i na Pol zaa cijin here k'a ka koy Antipatris. ³² Subaa ra, i na bari kaarukey naŋ i ma koy nda Pol, i yee soojey hugoo do. ³³ I huru Sezare, i na batagaa noo goforneroo se, i na Pol mo cebe a se. ³⁴ Waatoo kaŋ a n'a caw ka ben, a hāa wala ganda foo wane Pol. Kaŋ a maa kaŋ Silisi wane nda a, ³⁵ a nee a se: «Ay ga kaa ka ni hāa waati kaŋ borey kaŋ na ni torce mo kaa.» A na yaamar noo kaŋ i ma Pol lakkal *Herod tuujidogoo ra.

Alyahuudey na Pol torce gofornor Feliks do

24¹ Jirbi guu banda ga, *sargari juwalkey jineboraa Ananiyas doo nda boro beeriyaŋ, nda awaka foo kaŋ se i ga nee Tertilus, i koy Pol torce gofornoro do. ² Kaŋ i ciya Pol se, Tertilus ūintin ka ūelaŋ a ga ka nee: «Ir aru beeroo Feliks, alaafiya beeroo kaŋ ir duu a mana hun kala ni ra, gandaa woo, ni lakkaloo goyoo ka kate a barmay. ³ Woo tee haya kaŋ kan ir se, woo se ir ga albarka timmante dumi-dumi kul daŋ ma ne nongu kul ra nda waati kul. ⁴ Hala ya si koy ni torro koyne, ay g'a ŋaaray ni ga ni borohennataraa maaganda se, ma haŋajer ya ne kayna, ⁵ zama ir nka gar kaŋ aroo woo man'ti kala bone teekaw, a na Alyahuudey kul kaŋ goo laboo ga turandi, de mo Nazaret borey kondaa jineboro no. ⁶ A ceeci mo nga ma Irkoy *hugu beeroo kaynandi, ir n'a dii. [Ir baa ir m'a ciiti nda ir *aŋariya fondaa. ⁷ Amma Lisiyas kaŋ ti sooje boŋkoyni beeroo kaa k'a cendi k'a kaa ir kabey ra nda gaabi. ⁸ A ciya nga torcekey se i ma kaa ni do.] Ni hunday ga hin k'a haa ka dii hayey kul kaŋ se ir g'a torce.» ⁹ Alyahuudey na torceyanoo cimandi ka nee kaŋ takaa din nda a teendi.

Pol kay ka faasa nga boŋ se Feliks jine

¹⁰ Waatoo kaŋ gofornoro na Pol noo fondo a ma ūelaŋ, Pol zaabi ka nee: «Ay ga bay kaŋ za jiriyaŋ ni ti gandaa woo ciitika. Woo se ay ga kay ka faasa ay boŋ se nda naanay. ¹¹ N'ga hin ka ceeci ka bay, a si too jirbi woy cindi hinka (12) kaŋ ay ūigi ka koy ūerizalem ka sujudu Irkoy se. ¹² Ay mana garandi, agay nda boro ga kakaw wala ay goo ma jama turandi Irkoy *hugu beeroo ra, wala *margahugey ra, wala koyraa ra. ¹³ I si hin ka haya har ma ne nda cimi kaŋ se sohō i n'ay torce. ¹⁴ Hayaa ne kaŋ ay g'a har ni jine kaaray, nda ay Koyoo fondaa kaŋ i ga nee konday no, takaa din da nda ay g'ay baabey Koyoo gana, ka naanay hayey kul kaŋ hantumandi *aŋariya nda annabey citaabey ra. ¹⁵ Ay naataa sii kala Irkoy ra, ŋi mo ga naata kaŋ tunyan ga bara, a ma tee boro ūerrantey wala wey kaŋ si ūerre. ¹⁶ Woo maaganda se ay ga gaabandi waati kul ūiibi masi huru ay binoo ra Irkoy nda adamizey jine. ¹⁷ Jiiri boobo banda ga, ay kaa ka sarga ay jamaa ga, ay na sargari kaa Irkoy maŋnoo ga. ¹⁸ Hayaa kaŋ i n'ay gar ay g'a tee man'ti kala ay henandiyanoo Irkoy hugu beeroo ra bila nda jama margayan, bila tureyan. ¹⁹ Amma *Azi Alyahuudu fooyaŋ goo no, ŋi no ma hima ka bara ni jine k'ay torce, nda a gar i nka dii ay ga goy futu. ²⁰ Wala mo wey, ŋi, i ma layboo har kaŋ i n'ay gar ay g'a tee *hoyraykey margaroo jine, ²¹ nda man'ti ūenni follokaa kaŋ ay na jinde jer ka kaati ka nee: «Bukawey tunyanoo kaŋ ay ga naanay a maaganda se agay, ay goo ma ciitandi hō war jine.»

²² Feliks kaŋ ga bay nda cimi haya kaŋ ti ir Koyoo fondaa, n'i naŋ i ma koy hala waati foo. A nee: «Nda Lisiyas kaŋ ti sooje boŋkoyni beeroo zunbu kate, ay ga war ūennoo guna.» ²³ A na jalakoynoo yaamar a ma Pol lakkal, a nee a mas'a ūiita, a ma naŋ nga borey m'a saajaw.

Feliks na Pol naŋ a ma cindi kasaa ra

²⁴ Jirbiyaŋ banda ga, Feliks kaa, nga nda nga wandoo Drusil kaŋ ti Alyahuudu. Feliks daŋ i ma ciya kate Pol se a ma kaa. A na haŋajer Pol se ūenney kaŋ a g'i har *Almasihu Isa naanaa ga. ²⁵ Amma kaŋ Pol goo ma ūelaŋ ūerretaray ga, nda boŋdiiyan, nda ciitoo kaŋ goo kaa ga, Feliks hunbur, a zaabi ka nee: «Sohō koy, waati kaŋ ay duu ay boŋ henna, ay ga ciya ma ne.» ²⁶ A mma naata mo kaŋ Pol ga nga noo nooru, woo se a ga ciya kate a se cee fooyaŋ ŋi ma faajikaaray.

²⁷ Jiiri hinka banda ga, Porsiyus Festus huru Feliks dogoo ra. Feliks baa Alyahuudey ma alhormo tee nga se, a na Pol naŋ a ma cindi kasaa ra.

Pol ceeci i ma nga šennoo dan kokoy beeroo kaboo ra

25¹Festus kaa gandaa ra, jirbi hinza banda ga, a hun Sezare ka žigi ka koy Žerizalem. ²*Sargari juwalkey jineborey nda Alyahuudey boro kayantey na Pol torce a do. I wiri a ga ³k'a ŋaaray a ma alhormo tee ngi se ka kate Pol Žerizalem. I nka hawandifutay ngi m'a wii fondaa ra. ⁴Festus zaabi ka nee kaŋ Pol sii kala Sezare kasaa ra, kaŋ ne nda kayna nga ga koy no din. ⁵A nee: «War ra, jineborey ma hanga agay ka doo Sezare, nda aroo na goy futu tee, i m'a torce.»

⁶Festus mana goro i do haya kaŋ bisa jirbi yaaha wala iwoy (10), woo din banda ga, a doo Sezare. Subaa ra, a goro ciitidogoo ra, a na yaamar noo i ma kate Pol. ⁷Waatoo kaŋ Pol too kate, Alyahuudey kaŋ doo ka hun Žerizalem n'a kuubi k'a bere, i na haya boobo laalayan kaŋ i si hin k'i cebe dan Pol ga. ⁸Pol kay ka faasa nga boŋ se ka nee: «Ay mana laybu tee, a ma tee Alyahuudey *ašariyaa se, wala Irkoy *hugu beeroo se, wala kokoy beeroo se.» ⁹Amma Festus kaŋ baa nga ma alhormo tee Alyahuudey se, a zaabi ka nee Pol se: «N'ga baa ma žigi ka koy Žerizalem ka ciitandi hayey wey se ay jine?»

¹⁰Pol nee: «Ay sii kala kokoy beeroo hinoo cire, nga jine ay ga hima ka ciitandi. Alyahuudey, ay mana tooŋe kul tee i se, sanda takaa kaŋ nda ni hunday ga hanse k'a bay. ¹¹Adiši nda ay n'i tooŋe wala nda ay na haya tee kaŋ ga hima nda buuyan, ay si wanji buuyanoo, amma nda hayaa kul kaŋ se i g'ay torce man'ti kala taari, boro kul si hin k'ay noo i se. Ay šennoo ga cindi kokoy beeroo kone.» ¹²Waatoo kaŋ Festus nda nga hoyraykey na cere guna ka ben, a zaabi ka nee: «Ni šennoo ma cindi kokoy beeroo kone, n'ga koy kokoy beeroo do.»

Festus na Agripa hoyraa ceeci

¹³Jirbiyan banda ga, kokoyoo kaŋ se i ga nee Agripa nda Berenis kaa Sezare ka Festus foo. ¹⁴I na jirbi boobo tee no din. Festus na Pol misoo dan kokoyoo jine ka nee: «Feliks na aru foo naŋ a ma cindi kasaa ra, ¹⁵boraa no kaŋ waatoo kaŋ ay goo Žerizalem, *sargari juwalkey jineborey nda Alyahuudey boro beerey n'a torce ka ceeci a ma zukandi. ¹⁶Ay n'i zaabi ka nee: «Man'ti Rom borey alaadaa no i ma boro zukandi bila nda i ma boraa torcekey kayandi a jine a ma kay ka faasa nga boŋ se hayaa ga kaŋ se i n'a torce.» ¹⁷Waatoo kaŋ i kaa ka marga ne ra, ay mana naŋ a ma gay, subaa ra, ay goro ciitidogoo ra ka yaamar noo i ma kate aroo. ¹⁸Torcekey marga no din, amma i mana hayey kaŋ se ay ga hongu i n'a torce ba affoo har a ga. ¹⁹Hayaa kaŋ no man'ti kala ngi boŋ Irkoy ganayanoo ga i g'a kakaw nda boro foo kaŋ maapoo ti Isa kaŋ buu, amma Pol tabatandi kaŋ a ga huna. ²⁰Ay boŋoo haw šenney wey jine, ay n'a hāa wala a ga baa nga ma koy Žerizalem ka ciitandi hayey wey se no din. ²¹Amma waatoo kaŋ Pol baa nga šennoo ma cindi kokoy beeroo kone, ay na yaamar noo i m'a lakkal hala ay ga kaa k'a sanba kokoy beeroo do.» ²²Agripa nee Festus se: «Ay ga baa mo agay hunday ma maa boraa woo se.» A nee a se: «Suba n'ga maa a se.»

Pol danjandi Agripa nda Berenis jine

²³Subaa ra, Agripa nda Berenis kaa nda foomataray, kaŋ i huru margadogoo ra, ngi, nda sooje boŋkoyini beerey, nda koyraa aru kayantey, Festus na yaamar noo i ma kate Pol. ²⁴Festus nee: «Kokoyoo Agripa nda borey kul kaŋ goo ir bande ne ra, war ga dii boraa kaŋ maaganda se Alyahuudey jamaa kul šelaŋ ya ne, a ma tee Žerizalem wala ne, i kaati ka nee a si hima ka huna. ²⁵Amma agay, ay dii kaŋ a mana haya kul tee kaŋ ga hima nda buuyan. Boraa woo, nga hunday ka nee nga šennoo ma cindi kokoy beeroo kone. Ay kayandi y'a sanba. ²⁶Amma haya hakiikante kul sii no kaŋ ay g'a hantum a ga koyoo kaŋ ti kokoy beeroo se, woo se ay kate a war jine,

cere-cereyan ra, ni, kokoyoo Agripa, hala waati kaŋ hāayanoo ben ya duu haya kaŋ ay na hantum a ga. ²⁷Zama ay dii kaŋ a si hima boro ma kasa-ize sanba bila nda mo ma hayey hantum kaŋ harandi a ga.»

Pol kay ka faasa nga boŋ se Agripa jine

26¹ Agripa nee Pol se: «Ni goo nda fondo ka kay ka šelaŋ ka faasa ni boŋ se.» Pol na nga kaboo jer ka šelaŋ ka faasa nga boŋ se² ka nee: «Kokoyoo Agripa, a kan ya ne kaŋ hayey kul kaŋ se Alyahuudey n'ay torce, ay ga hima hō ka kay ka faasa ay boŋ se ni jine.³ Zama n'ga hanse ka alaadawey nda hayey kaŋ ga Alyahuudey ga kakaw bay, woo se ay g'a wiri ni ga, ma haŋajer ya ne nda suuri.

⁴ Takaa kaŋ ga ay cindi ay dumoo game za ay zankataraa šintinoo ga Žerizalem, Alyahuudey kul g'a bay.⁵ I g'ay bay za gayyan, nda i ga baa ka seedetaray tee ka nee kaŋ ir addinaa kondawey kul išendaa ra ay cindi kaŋ ti *Fariziyeney wanoo.⁶ Sohō ay ga ciitandi, zama ay n'ay naataa daŋ allaahidoo ra kaŋ Irkoy n'a zaa ir baabey se.⁷ Ir alkabiila woy cindi hinkaa (12) ga naata kaŋ allaahidoo ga tabati. I ga gaabandi Irkoy ganayan ra cijin nda zaari. Kokoyoo, naataa woo maaganda se Alyahuudey goo m'ay torce.⁸ Macin se war ga miile cere game ka nee a si hin ka tee Irkoy ma bukawey tunandi?

⁹ Agay hunday, ay tammahā kaŋ ay ga hima ka haya kul tee ka Isa Nazaret bora maapoo haryanoo ganji.¹⁰ Woo ti haya kaŋ ay n'a tee mo Žerizalem. Kaŋ *sargari juwalkey jineborey n'ay noo hini, ay na Irkoy boro henanante boobo daŋ kasaa ra. Waati kaŋ i kayandi i ma wiiyandi, ay g'ay jindoo noo.¹¹ Cee boobo *margahugey kul ra ay g'i zukandi, ay g'i gaabi i ma Isa wow. Ay hanse ka futu i ga k'i gurzugay hala koyra waaney ra.»

Pol ga nga tuubiroo deede

(Teegoyev 9.1–19; 22.6–16)

¹² «Taka follokaa din da, ay duu hini nda fondo *sargari juwalkey jineborey do ka naaru Damas.¹³ Fondaa ra, zaarikay cululu, kokoyoo, ay dii gaay kaŋ nereroo bisa waynaa nereroo hun beenaa ra k'ay kuubi k'ay bere, agay nda borey kaŋ ga naaru ay bande.¹⁴ Ir kul kaŋ ganda, ay maa jinde kaŋ ga šelaŋ ya ne ka nee Ebere šenni ra: «Sol, Sol, macin se n'g'ay gurzugay? A ga šendi ma ne ma guuru mee cuutu kaaney zii nda ceeⁱ.»¹⁵ Agay, ay nee: «May ti ni, ay Koyoo?» Ay Koyoo nee: «Agay ti Isa kaŋ ni, n'g'a gurzugay.¹⁶ Amma tun, ma kay ni cewey ga, zama ya nka bangay ma ne hala ya ni kayandi ma tee ay tamoo nda ay seedaa hayey kaŋ ni, ni dii ey [ay ga], nda hayey kaŋ maaganda se ay ga kaa ka bangay ma ne.¹⁷ Ay ga ni kaa jamaa nda dumey kaŋ man'ti Alyahuudu kabey ra kaŋ do agay, ay ga ni sanba,¹⁸ hala ma moŋey feeri, i ma bere ka hun kubaa ra ka koy gaayoo ra, ka hun Ibilisi hinoo cire ka koy Irkoy do hala i ma duu zunubey yaafaa, ka duu baa borey bande kaŋ yeetandi jere ga Irkoy se ngi naanaa kaŋ i n'a daŋ ay ra maaganda se.»

Pol šelaŋ nga goyoo ga

¹⁹ «Adiši kokoyoo Agripa, bangayyanoo kaŋ hun beenaa ra, ya na wanji a ga.²⁰ Ay jin ka borey kaŋ goo Damas, nda Žerizalem mo, nda Žude gandaa kul, nda gandawey waazu i ma *tuubi ka bere Irkoy here ka teegoyyan tee kaŋ ga cebe kaŋ i tuubi.²¹ Woo maaganda se Alyahuudey n'ay dii [waatoo kaŋ ay goo] Irkoy *hugu beeroo ra ka ceeci k'ay wii.²² Irkoy n'ay faaba, agay ne ma kay hala hō ka seedetaray tee boro kaccey nda ibeerey do. Ay si haya kul har kala woo kaŋ annabey nda Musa nee i ga kaa ka tee²³ kaŋ a nka tilasu *Almasihu ma zarabi, nga ti boro jinaa kaŋ ga tun bukawey ra, a ga hima ka gaayoo har ir jamaa nda dumi waaniyan se.»

ⁱ26.14 Gandaa din borey mma guurey wey dumey daŋ adabbawey se hala i ma duu ka dira fondaa bande. Adabbawey ga ceeci ka guurey zii nda cee.

Pol na Agripa cee a ma naanay

²⁴ Kaŋ Pol goo ma ſenney wey har ka kay ka faasa nga boŋ se, Festus na jinde jer ka nee: «Pol, ni hollo! Ni bayray beeroo ka ni hollandi.» ²⁵ Pol nee: «Ay ga mooru hollay, aru beeroo Festus, amma cimi nda lakkal ſenniyaŋ no ay g'i har. ²⁶ Kokoyoo ga haya bay wey kul se. Ay g'i har a se nda naanay, zama ay ga naanay ka bay kaŋ hayey wey ba affoo s'a yena, i mana teendi tuguyan ra. ²⁷ Kokoyoo Agripa, n'ga naanay annabey? Ay ga bay kaŋ n'ga naanay.» ²⁸ Agripa nee Pol se: «Ne nda kayna n'g'ay bere k'ay tee *kretiyeŋ!» ²⁹ Pol nee: «Ay ga Irkoy ŋaaray, a ma tee waati kayna wala waati kuku ra, a masi tee ni hinne, amma borey mo kul kaŋ ga maa ya ne hō, war ma tee takaa kaŋ ga ay goo, bila gaalawey wey.»

³⁰ Kokoyoo, nda goforneroo, nda Berenis, nda borey kul kaŋ goo ma goro i bande tun. ³¹ Waatoo kaŋ i fatta, i nee cere se: «Boraa woo si haya kul tee kaŋ ga hima nda buuyan wala gaalayan». ³² Agripa nee Festus se: «Boraa woo ga hin ka nanjandi nda a nka mana nga ſennoo daŋ kokoy beeroo kaboo ra.»

Pol sanbandi Rom

27¹ Waatoo kaŋ i kayandi ir ma harihii zaa ka koy Itali, i na Pol nda kasa-ize fooyaŋ daŋ jalakoyini foo kaŋ maanoo ti Žiliyus kaboo ra. Soojey kaŋ se i ga nee Ogist soojey, wey diŋ jalakoyini no. ² Harihiyoo si hun kala Adramit ka ceesi nongey kaŋ goo *Azi teekoo miŋnoo bande. Ir huru a ra ka koy. Aristark kaŋ ti Masedoni boro kaŋ hun Tesalonik goo ir bande. ³ Subaa ra, ir fandi Sidonj. Žiliyus na taka henna tee Pol se, a naŋ Pol ma koy cerey do i ma huga nda a. ⁴ Ir taŋa ka hun no diŋ ka koy Šipir dumaa ga, zama hewoo g'ir gande. ⁵ Ir na teekoo kottu ka ceesi Silisi nda Panfili here ka too Mira, Lisi gandaa ra. ⁶ No diŋ ra jalakoynoo duu harihii foo kaŋ hun Aleksandiri, a ga koy Itali, a n'ir daŋ a ra. ⁷ Ir na jirbi boobo tee ir ga mossoyaada ka zurandi. Kaŋ ir ga baa ka too Kinid koyraa here nda šenday, hewoo n'ir ganji ir ma koy jine, ir koy Kret gungoo dumaa ga, Salmone tenje. ⁸ Kret bisayanoo šendi ir ga, ir too nongu foo ra kaŋ se i ga nee Kaydoo Henna. Nga jeroo ga koyraa goo kaŋ se i ga nee Lase.

⁹ Waati kuku banda ga, naarumaa tee farratay, zama meehawoo zaaroo¹ mo bisa ka ben. Pol n'i gagay ¹⁰ ka nee i se: «Arey, ay ga dii kaŋ albasi nda hasaraw boobo ga tee naarumaa ra, man'ti jinaa hinne here, wala hiyoo, amma ir hundey zaati here.» ¹¹ Amma jalakoynoo ga haŋajer hiyoo zurandikaa nda hiyoo jineboraa se ka bisa hayaa kaŋ Pol g'a har. ¹² Kaŋ hii kaydogoo diŋ si boori jiyaw waati, borey jere beeroo nee kaŋ ngi ma koy jine, nda a ga hin ka tee ngi ma too Feniks kaŋ ti Kret hii kaydoo foo kaŋ goo hawsa nda dangay tenje, nda gurma nda dangay, hala ngi ma jiyaa tee no diŋ.

Hew tun teekoo boŋ

¹³ Hew kaccu hēe ka hun dandi kaboo here, i hongu kaŋ hayaa kaŋ ngi ga baa ngi m'a tee, ngi ga hin k'a tee, i tun no diŋ ka bisa Kret gungoo jere. ¹⁴ Amma hala kayna ga too, hew beeri kaŋ se i ga nee Erakilonj tun gungoo ra. ¹⁵ Hiyoo dandi, a si hin ka kay hewoo jine. Ir n'a naŋ a m'ir ka doy. ¹⁶ Ir bisa gungu-ize kaccu foo jere kaŋ se i ga nee Koda, a šendi ir ga hala ir ga duu hii izoo kaŋ ga hawa hii beeroo ga se dabari. ¹⁷ I na hii izoo daŋ a ra. Faaba karfey, i n'i ka hii beeroo haw, i hunbur a masi koy googu labutaasoo boŋ kaŋ se i ga nee Sirt. Hayaa kaŋ ga hiyoo dii nda a kay, i n'a feeri ka hiyoo naŋ a ma koy nda nga boŋ. ¹⁸ Kaŋ hewoo hanse k'ir kar, subaa ra, i na hiyoo jinaa jere foo doori haroo ra. ¹⁹ Jirbi hinzantoo hane, ngi hunday kabey ka hiyoo jinaa warra. ²⁰ Jirbi boobo waynaa si fatta, handarawey si fatta, hew beeri foo g'ir zaa ka kay, waatoo diŋ ir naataa hun hallasiyan ra.

²¹ Kaŋ ir gay ir mana ŋaayan ŋaa, Pol kay i game ka nee: «He arey, war hima ka maa ya ne kaŋ ay nee war se ir masi hun Kret. Nda a gar war nka maa ya ne, albasoo nda hasaraa woo si duu ir. ²² Sohō ay g'a wiri war ga, war ma bine tee, zama war ra, boro kul hundoo si faati nda man'ti hiyoo hinne. ²³ Irkoy kaŋ mayray ra [agay,] ay goo, kaŋ ay g'a gana, nga almalayka foo kay ay jeroo ga cijin, ²⁴ a nee: «Masi hunbur, Pol, a tilasu ma kay kokoy beeroo jine. Nga ne, Irkoy na ni noo borey kul kaŋ goo ma naaru ni bande.» ²⁵ Woo se arey, wa bine tee, zama ay ga naanay Irkoy, ay ga bay kaŋ hayaa ga teendi nda takaa kaŋ nda a n'a har ya ne. ²⁶ Amma a nka tilasu ir ma koy googu gungu foo ra.»

²⁷ Ir cijin woy cindi taacantoo (14to) kaŋ ir goo Adriya teekoo boŋ hewoo g'ir ka koy ka kaa, cijinoo gamoo ra hiyoo goyke hongu kaŋ guray no ma man kate ngi do. ²⁸ I na haroo susura, i gar kaŋ nga guusuroo ti meetar waranza cindi iyeye (37). I koy jine kayna i yee ka susura, i gar kaŋ nga guusuroo man'ti kala meetar waranka cindi

¹27.9 Meehawoo zaaroo kaŋ goo *Zunubu tuusuyanoo zaaroo banda ga, harihii naarumay ga farrati, zama hew waati no.

yaaha (28). ²⁹I hunbur hiyoo masi koy kara tondi nonguyan ga, i na *langara taaci zaa hiyoo koroo ra k'i warra haroo ra, i ga cahā moo ma boo. ³⁰Hiyoo goykey ceeci ka zuru ka hun a ra, i na hii izoo zumandi haroo ra ka nee ngi ma koy langarawey zaa hiyoo niinoo ra k'i zumandi teekoo ra. ³¹Pol nee jalakoynoo nda sooje y se: «Nda borey wey mana cindi hiyoo ra, war, war si hin ka hallasi.» ³²Waatoos din sooje y na hii izoo karfey dunbu k'a taŋ a ma kaŋ haroo ra.

³³Kaŋ moo ga baa ka boo, Pol n'a wiri i kul ga i ma ŋaa, a nee: «Hō ti jirbi woy cindi taacantoo (14to) kaŋ war si ŋaa, war ga batu, war si haya kul ŋaa.» ³⁴Woo se ay g'a wiri war ga, war ma ŋaa, zama war ga too a ga war hunaroo se, war ra, ba boro foo hinbirey affoo si kaŋ. ³⁵Kaŋ a na woo har ka ben, a na takula zaa ka albarka tee Irkoy se borey kul jine, a n'a dunbu, de a šintin ka ŋaa. ³⁶Borey kul na bine tee, ngi mo ŋaa. ³⁷Ka gar ir kul kaŋ goo hiyoo ra man'ti kala boro zangu hinka nda woyye cindi iddu (276). ³⁸Waatoos kaŋ i ŋaa hala i kungu, i na alkamaa warra teekoo ra ka hiyoo felawandi.

Hiyoo munyanoo

³⁹Waatoos kaŋ moo boo, i mana bay labu kaŋ ga ngi goo, amma i dii almunk kaŋ ra labutaasi goo. I kayandi nda ngi ga hin, ngi ma koy hiyoo fandandi no din. ⁴⁰I na *langarawey karfey dunbu k'i naŋ teekoo ra, i na leemoo karfey mo feeri, i na waalaa^l kaŋ goo jine ka guraa ceeci. ⁴¹I mana kaŋ kala nongu ga kaŋ caraw hinkaa kul goo haroo ra, i na hiyoo fandandi, hiyoo niinoo fiji labutaasoo ra, a mana hin ka ŋuuti, de [bondawey] gaaboo na hiyoo koroo kayri-kayri. ⁴²Sooje y kayandi kaŋ ngi ma kasa-izey wii hala affoo masi koy zii ka zuru. ⁴³Amma jalakoynoo baa nga ma Pol hallasi, a n'i ganji i ma hayaa tee kaŋ i n'a kayandi. A na yaamar noo kaŋ borey kaŋ ga wan ziiyan ma jin ka doo haroo ra ka guraa ceeci. ⁴⁴Borey cindey žigi bundey ga, affooyan hiyoo kayrey ga. Kaŋ i na woo tee, borey kul too guraa ga nda baani.

^k27.39 Isa guray dumi no.

^l27.40 Zaara beeri no kaŋ i g'a daŋ harihii ga hala hewoo ma hiyoo tuti a ma koy.

Pol too Malt gungoo ra

28¹ Waatoo kaŋ ir too nda baani, nga no ir maa kaŋ gungoo maapoo ti Malt. ² Laboo izey n'ir kubay henna, kubayyan no kaŋ cine ga ŧendi. I na nuune diinandi k'ir kubay, ncirpoo kaŋ ŧintin ka kara nda hargoo maaganda se. ³ Pol na tuuri koga boobo marga, a n'i daŋ nuunaa ra, gondi foo fatta a ra konnoo maaganda se ka denji kaboo ga. ⁴ Kaŋ laboo izey dii gondoo deejii kaboo ga, i nee cere se: «Sikka sii kaŋ boraa woo borowiiikaw no, zama a hallasi teekoo ra, amma Dike^m s'a naŋ a ma huna.» ⁵ A na gondoo fittaw nuunaa ra, Pol mana maate albasi kul. ⁶ I mma nee a mma funsu wala a ma kaŋ ka buu dogoo din da. I gay i ga lakkal daŋ ka guna, amma kaŋ i dii baffoo mana duu a, i na ŧenni barmay ka nee kaŋ koy no.

⁷ Gamey din ra, boro jinaa kaŋ goro gungoo ra, maapoo ti Publiyus, nga wane nda gungoo nongu foo. A n'ir kubay henna k'ir zumandi nga do nda borohennataray, ir na jirbi hinza tee a do. ⁸ Woo gar Publiyus baabaa goo no a ga kani, gaaham konni laala nda tooto bara a ga. Pol huru a do, a na Irkoy ŋaaray ka nga kabey fur a ga, a n'a noo baani. ⁹ Kaŋ woo tee, borey jerey kaŋ ga wirci kaŋ goo gungoo ra mo kaa, i duu baani. ¹⁰ I hanse k'ir beerandi mo, waatoo kaŋ ir ga koy i n'ir noo hayayanŋ ir almuŧakkawey se.

Pol hun Malt ka koy Rom

¹¹ Handu hinza banda ga, harihii foo kaŋ hun Aleksandiri kaŋ na jiyaa tee gungoo ra, ir huru a ra ka koy. Diyoskireyⁿ tammaasaa bara hiyoo ga. ¹² Kaŋ ir kay Sirakis, ir na jirbi hinza tee no din. ¹³ Ir tun no din ka koy Reziyo. Subaa ra, hew hēe ka hun dandi kaboo here, jirbi hinkantoo ra ir too Puzol. ¹⁴ Ir na armayanŋ gar no din, i n'a wiri ir ga, ir ma jirbi iyee tee ngi do. Takaa woo nda ir koy Rom. ¹⁵ Ir armyey kaŋ goo koyraa din ra, kaŋ i maa ir kaayanoo, i koy ir kubay hala Apiyus Yoofoo nda Yawzunbu Hugu Hinzaa do. Kaŋ Pol dii ey, a na albarka daŋ Irkoy se, a na bine tee.

¹⁶ Waatoo kaŋ ir too Rom, i yadda Pol ma cindi nga boŋ do, nga nda soojaa kaŋ g'a lakkal.

Pol waazu Rom

¹⁷ Jirbi hinza banda ga, Pol ciya borey se kaŋ ti Alyahuudey jineborey. Waatoo kaŋ i marga, a nee i se: «Arma arey, agay, ba kaŋ se ya na haya kul hasara ir jamaa se, ya n'ir baabey alaadawey mo hoo, ay tee kasa-ize Žerizalem ka daŋandi Rom borey kabey ra. ¹⁸ Waatoo kaŋ i n'ay hāa ka ben, i baa ngi m'ay naŋ, zama haya futu kul mana garandi ay ga kaŋ ga hima nda buuyan. ¹⁹ Amma Alyahuudey mana yadda a ga, woo ka kate a tilasu ay ga y'ay ŧennoo daŋ kokoy beeroo kaboo ra. Man'ti ya nka baa y'ay jamaa torce. ²⁰ Woo ti hayaa kaŋ se ay ciya war se ka dii war ka ŧelaŋ war se, Boraa kaŋ ga Izirayel ga naata, nga se guuro karfoo woo goo ay ga.» ²¹ I nee a se: «Batagayanŋ mana hun Žude ir se kaŋ ga ŧelaŋ ni ga, ir armyey ra mo, boro mana kaa ka ifutu har ni ga. ²² Amma ir ga baa ir ma maa hayaa kaŋ n'g'a hongu, zama ir ga bay kaŋ kondaa woo, nongoo kul ra a ga kakawandi.»

²³ I na zaari kayandi Pol se kaŋ ra ngi ma cere kubay. Kaŋ hanoo too, boro boobo kaa a do nongoo kaŋ ra a goo. Pol n'i fahamandi ka seedetaray tee i se Irkoy *Laamaa ga za subbaahi hala cijinoo ra ka ceeci i ma yadda hayey ga kaŋ Musa *aŧariyaa nda annabey citaabey n'i har Isa ga. ²⁴ Boro fooyanŋ yadda hayey kaŋ harandi ga, affooyanŋ mana naanay. ²⁵ I mana faham cere se, i koy waatoo kaŋ Pol na ŧenni foo har i se ka nee: «*Hundi Henanantaa ga cum kaŋ ga ŧelaŋ war baabey se nda annabi Ezayi mijoo ²⁶ ka nee:

^m28.4 Dike, waatoo din borey mm'a dii sanda koy, maanaa ti *al hukumoo*.

ⁿ28.11 Diyoskirey, ntwawayanŋ no kaŋ cee jinaa harihii goykey g'i dii sanda koyyanŋ.

«Koy jamaa din do ka nee:

“War ga haɗajer ka maa, amma war si faham baffoo se,
war ga moo feeri ka dii, amma war si dii baffoo.”

²⁷ Zama jamaa woo binoo ŝendi,

i na ngi haɗawey tiɗandi, i na ngi moɗey daabu,
hala ngi moɗey masi duu ka dii, ngi haɗawey masi duu ka maa,
ngi lakkaley masi faham, i masi *tuubi,
y'i noo baani.»¹

²⁸ War ma bay kaɗ Irkoy hallasiroo sanbandi dumey do kaɗ man'ti Alyahuudu, ngi,
i ga haɗajer a se.» ²⁹ [Kaɗ Pol na ŝenney wey har, Alyahuudey fatta, kakaw beeri
huru ngi nda cere game.]

³⁰ Pol goro jiiri hinka timmante hugu foo ra kaɗ a n'a sufuray nga maɗnoo ga.
A na borey kul kubay henna kaɗ kaa a do. ³¹ A na Irkoy Laamaa ŝennoo waazu,
a cawandi hayey ga kaɗ ga ŝelaɗ ir Koyoo Isa *Almasihu ga, a ŝelaɗ nda naanay
timmante, boro kul man'a ganji.